

**STRATEGIA NAȚIONALĂ DE DEZVOLTARE A SECTORULUI DE TINERET
PENTRU ANII 2014-2020**

CUPRINS

I. INTRODUCERE	<u>32</u>
II. SCOPUL, OBIECTIVELE, BENEFICIARII ȘI PRINCIPIILE DE BAZĂ ALE STRATEGIEI.	<u>32</u>
Scopul și obiectivele generale.....	<u>32</u>
Beneficiarii.	3
Principiile de bază ale Strategiei	3
III. SITUAȚIA GENERALĂ A TINERILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA..	5
Tinerii în cifre și realități.	5
Serviciile pentru tineri.....	9
Drepturile tinerilor.	12
Strategiile raionale de tineret.	<u>1314</u>
Politicile de tineret în contextul Uniunii Europene.....	<u>1415</u>
IV. VIZIUNEA STRATEGICĂ.	<u>1416</u>
V. PRIORITĂȚI STRATEGICE. OBIECTIVE ȘI REZULTATE AȘTEPTATE	<u>1416</u>
PRIORITATEA I: Participarea tinerilor.....	<u>1416</u>
PRIORITATEA II: Serviciile pentru tineri... ..	20
PRIORITATEA III: Oportunitățile economice pentru tineri.....	<u>2141</u>
PRIORITATEA IV: Consolidarea sectorului de tineret.....	<u>1425</u>
VI. IMPLEMENTAREA, MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA STRATEGIEI	29
VII. ESTIMAREA IMPACTULUI	30
VIII. RISCURI ÎN PROCESUL DE IMPLEMENTARE AL STRATEGIEI	30
IX. ANEXE.....	<u>3031</u>
Anexa 1. Planul de Acțiuni	<u>3131</u>
Anexa 2. Planul de monitorizare și evaluare	<u>3131</u>

I. INTRODUCERE

Tinerii reprezintă a patra parte din populația Republicii Moldova și totodată forța motrice în procesul de dezvoltare a țării. Din acest considerent, dezvoltarea sectorului de tineret trebuie să fie o prioritate a statului prin adoptarea și implementarea de politici efective ce vizează toate categoriile de tineri. Ministerul Tineretului și Sportului (MTS) este instituția publică centrală abilitată și responsabilă de dezvoltarea sectorului de tineret. În acest context, este importantă cooperarea inter-sectorială cu alte ministere, instituții publice și societatea civilă pentru a soluționa în mod coordonat problemele existente și a aduce îmbunătățiri situației tinerilor în societate.

Strategia Națională de Dezvoltare a Sectorului de Tineret 2014-2020 (în continuare Strategie) este al treilea document strategic pe țară în domeniul tineret. Strategia trasează direcțiile prioritare de dezvoltare ale sectorului de tineret pentru următorii șapte ani și definește un plan specific de acțiuni. Acest document prevede implicarea directă a tinerilor, lucrătorilor și organizațiilor de tineret și a altor actori de imediată tangență în viața politică, economică, socială și culturală a țării.

Pentru elaborarea Strategiei au fost realizate cercetări specifice ce vizează tinerii și domeniul de tineret, au fost desfășurate consultări publice cu tinerii, specialiștii de tineret și grupul de referință compus din reprezentanți instituționali și ai societății civile. De asemenea, au fost organizate audieri publice în toate cele trei regiuni ale țării. Totodată, o serie de documente principale au constituit o sursă valoroasă pentru această Strategie: Raportul de evaluare a Strategiei Naționale a Tineretului 2009-2013, Raportul Keystone-Moldova „Opinia tinerilor față de politica de tineret”, realizat în perioada septembrie-noiembrie 2013. La fel, au fost îndeplinite și alte documente inter-sectoriale de politici publice care vizează tinerii în mod direct sau indirect. În procesul de elaborare a acestui document strategic au fost aplicate două tipuri de abordări:

- (i) abordarea *din perspectiva drepturilor omului* (HRBA – *Human Rights Based Approach*), astfel ca tinerii din grupurile cu oportunități reduse¹ să se regăsească în **mod transversal și integrat** atât la etapa de analiză, cât și în întreg setul de intervenții propuse de către Strategie
- (ii) *managementul bazat pe rezultate* (RBM – *Results Based Management*), astfel rezultatele așteptate au ghidat definirea acțiunilor prioritare și activitățile specifice din Planul de Acțiuni.

Strategia se înscrie în documentele sectoriale ce sunt parte a Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2020” și se ghidează de principiile, obiectivele și domeniile menționate în Rezoluția Consiliului Europei din 27 noiembrie 2009 privind cadrul reînnoit pentru cooperarea europeană în domeniul tineretului (2010-2018).²

¹ În contextul prezentei Strategii, tinerii cu posibilități reduse sunt acei tineri care, în comparație cu cei de aceeași vîrstă ca ei, se află într-un dezavantaj, deoarece ei se confruntă cu o serie de dificultăți de ordin social (situații în care tinerii se confruntă cu aspecte de discriminare din cauză de gen, etnie, religie, orientare sexuală, dizabilitate etc.), economic (venituri mici, șomaj, nivel scăzut de trai etc.), educațional (dificultăți de învățare, abandon școlar, calificări reduse etc.), cultural (imigranți, refugiați, etnii minoritare lingvistice etc.), de sănătate (boli grave, probleme de sănătate cronică etc.), geografic (zone rurale, transport inaccesibil etc.). În anumite contexte, aceste situații/obstacole îi împiedică pe acești tineri să beneficieze de acces efectiv la servicii și bunuri, la participarea și integrarea în societate în general.

² <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32009G1219%2801%29:RO:NOT>

II. SCOPUL, OBIECTIVELE GENERALE, BENEFICIARIII ȘI PRINCIPIILE DE BAZĂ ALE STRATEGIEI

Scopul și obiectivele generale

Scopul Strategiei este de a dezvolta și consolida sectorul de tineret pe parcursul următorilor șapte ani, astfel contribuind la crearea unui mediu adecvat realizării vieții personale și profesionale a fiecărui tânăr, inclusiv a celor din grupurile cu posibilități reduse.

Pentru atingerea scopului propus au fost definite patru obiective generale:

1. Promovarea participării tinerilor la procesele decizionale în dezvoltarea sectorului de tineret, astfel ca politicile și acțiunile care îi vizează să fie cât mai prietenoase și adaptate necesităților reale ale tinerilor, inclusiv ale celor din grupurile cu posibilități reduse.
2. Diversificarea și consolidarea serviciilor pentru tineri care ar reprezenta un instrument efectiv de dezvoltare maximă a potențialului fiecărui tânăr și realizarea unei vieți împlinite în Republica Moldova.
3. Dezvoltarea oportunităților economice pentru tineri în scopul asigurării unui trai decent prin extinderea posibilităților de angajare, venit salarial adecvat și perspective economice cât mai variate în Republica Moldova.
4. Consolidarea sectorului de tineret prin fortificarea cadrului legal de constituire și funcționare a mecanismelor de reglementare a activității actorilor din sectorul de tineret, astfel ca aceștia să presteze pentru tineri servicii calitative și instituțional recunoscute.

Beneficiarii

În contextul prezentei Strategii, sunt vizați următorii beneficiari:

- Toți tinerii conform vârstei prevăzute de Legea cu privire la tineret, inclusiv cei cu oportunități reduse
- Familiile tinere
- Specialiștii și lucrătorii de tineret
- Instituțiile publice centrale și locale care lucrează cu tinerii
- Organizațiile neguvernamentale de tineret
- Centrele de Resurse pentru Tineri și Centrele Comunitare Multifuncționale care oferă servicii tinerilor
- Centrele de Sănătate Prietenoase Tinerilor
- Consiliile Locale ale Tinerilor.

Principiile de bază ale Strategiei

- (i) *Egalitatea în drepturi* – fiecare tânăr are drepturi egale la accesarea oportunităților și informației de ordin public, dezvoltarea personală, studiile, angajarea în câmpul muncii conform calificării, libertatea de a adapta propriile alegeri, de a-și exprima propriile opinii, dreptul de a accesa variate servicii, inclusiv cele de sănătate etc.
- (ii) *Nediscriminarea și egalitatea de șanse* – tratamentul egal și nediscriminatoriu al tinerilor în baza criteriului de rasă, etnie, sex, gender, opinie, dizabilitate, origine socială, apartenență religioasă și alte criterii similare.
- (iii) *Participarea* – implicarea coordonată a tinerilor, autorităților publice și societății civile în procesul decizional de soluționare a problemelor din sectorul de tineret.

- (iv) *Autonomia structurilor de tineret* – structurile de tineret sunt autonome în procesele decizionale și practicile dezvoltate.
- (v) *Cooperarea inter-sectorială* – sprijinirea și dezvoltarea activităților pentru tineret reprezintă acțiuni inter-sectoriale, astfel încât sunt implicate toate instituțiile de stat și societatea civilă care au obiective similare pe segmentul de tineret.
- (vi) *Parteneriatul* – colaborare și acțiuni de coordonare între tineri, instituțiile de stat, mediul academic și societatea civilă prin stabilirea de parteneriate constructive și efective.
- (vii) *Imparțialitatea* – toți actorii implicați în implementarea, monitorizarea și evaluarea Strategiei sunt tratați în mod egal și imparțial.
- (viii) *Transparența* – instituțiile implementatoare ale Strategiei au un grad sporit de deschidere față de beneficiari și publicul larg, furnizând informații privind procesul de luare a deciziilor, de implementare și rezultatele acestora.

III. SITUAȚIA GENERALĂ A TINERILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA³

Tinerii în cifre și realități

Populația totală a Republicii Moldova constituia la 1 ianuarie 2013 3 559 497 de persoane (sau aproximativ 3,5 milioane de persoane), dintre care 1 712 346 sunt bărbați și 1 847 151 – femei, populația din mediul rural (2 067 332) fiind mai mare decât cea din mediul urban (1 492 165). Fiecare al patrulea cetățean al Republicii Moldova este tânăr (15-29 de ani)⁴. În conformitate cu Legea cu privire la tineret⁵, tinerii reprezintă persoanele cu vârsta cuprinsă între 16 și 30 de ani. Conform datelor Biroului Național de Statistică (BNS), ponderea tinerilor în totalul populației a scăzut de la 27,3% în 2008 până la **25,7,49% în 2014** (Tabelul 1). Repartizarea tinerilor după sex este precum urmează: 50,9% bărbați și 49,1% femei. Din mediul rural provin 57,5% dintre tineri și, respectiv, din urban – 42,5%. Tinerii reprezintă o categorie foarte mobilă a populației, ei sunt într-o pondere semnificativă implicați atât în migrația internă (în special, rural-urban, orașe mici, orașe mari), cât și în migrația externă. Astfel ponderea tinerilor în mediul urban în totalul populației urbane s-a diminuat cu 4 puncte procentuale comparativ cu anul 2008, iar în mediul rural s-a menținut aceeași structură (Tabelul 1). În Republica Moldova nu există mecanisme clare privind înregistrarea mobilității interne a populației, iar o bună parte din tineri locuiesc în mediul urban având viza de reședință în mediul rural. Mediul urban este mai atractiv pentru tinerii care vin în orașe să-și continue studiile, să se angajeze, să-și petreacă timpul liber etc. În mediul rural oportunitățile de angajare și/sau afirmare sunt reduse, iar infrastructura și serviciile sunt slab dezvoltate.

În ceea ce privește migrația externă a tinerilor, sunt identificate câteva categorii:

- Tineri plecați la studii în afara țării, ponderea acestora este dificil de estimat, însă cu siguranță se poate vorbi de câteva zeci de mii (30-40 mii tineri, potrivit estimărilor neoficiale bazate pe bursele oferite de țările gazdă și a tinerilor înscriși la diferite universități din străinătate).
- Tineri plecați la muncă peste hotare – aceștia reprezintă 14,6% din totalul tinerilor din Republica Moldova. Vârsta medie a migranților din Republica Moldova este în jur de 35 de ani. Deci, cota tinerilor în totalul persoanelor care muncesc peste hotare este una semnificativă, constituind aproximativ 41% din totalul migranților. Cei mai mulți tineri sunt plecați la muncă în Federația Rusă, în jur de 80% din tinerii migranți munciau în această țară.
- Tineri care au emigrat pentru trai permanent în țara gazdă. În acest sens, mai multe țări (Canada, SUA, Rusia) au programe guvernamentale de imigrare atractive pentru tinerii din Republica Moldova. Ponderea acestora este de asemenea, dificil de estimat, dat fiind faptul că nu există un mecanism de cuantificare al acestora. De exemplu, doar în 2010 în Quebec, Canada, s-au stabilit în jur de 2000 de persoane, marea majoritate fiind tineri. Republica Moldova ocupă locul 8 printre principalele țări de origine pentru imigranții din Canada.⁶

Sistemul de învățământ din Moldova se confruntă cu mai multe probleme atât în ceea ce privește calitatea studiilor, cât și relevanța acestora pe piața muncii, plățile informale, îmbătrânirea cadrelor didactice etc. Implicarea tinerilor în soluționarea acestor probleme este absolut necesară în contextul reformelor anunțate de guvern. Tinerii din Republica Moldova după absolvirea ciclului gimnazial de studiu, care este obligatoriu, pot opta să-și continue studiile în ciclul liceal (497 de instituții) sau în instituțiile de învățământ secundar profesional (70 de instituții) ori opta pentru un colegiu (48 de instituții). Iar după finalizarea ciclului liceal tinerii se pot înscrie la instituțiile de învățământ superior (34 de

³ Cu excepția raioanelor din stînga Nistrului (regiunea transnistreană a țării).

⁴ BNS, la 1 ianuarie 2014 numărul populației de 15-29 de ani constituia 913,3 mii persoane, ceea ce reprezintă 25,7% din populația total înregistrată de 3 558,5 mii de persoane.

⁵ Legea cu privire la tineret Nr. 279-XIV din 11 februarie 1999 poate fi accesată la adresa: http://mts.gov.md/Politici_de_tineret

⁶ http://www.micc.gouv.qc.ca/publications/fr/recherches-statistiques/BulletinStatistique_2010trimestre3_ImmigrationQuebec.pdf

instituții)⁷. Studiile liceale sunt în mare parte gratuite, iar în celelalte instituții de învățământ de stat sunt atât locuri cu burse, cât și cu taxă. În mare parte însă, pentru a-și continua studiile tinerii au nevoie de suportul financiar al părinților, inclusiv în cazul în care sunt bursieri, pentru acoperirea cheltuielilor curente. Pentru tinerii cu potențial din familii socio-vulnerabile este foarte dificilă continuarea studiilor.

Trei din zece tineri din Republica Moldova fac parte din categoria persoanelor active din punct de vedere economic (persoane ocupate și șomeri). Rata de ocupare a populației cu vârsta de 15-29 de ani a fost în 2013 de 28% comparativ cu rata de 46,3%⁸ de ocupare a populației în vîrstă de muncă (16- 56/61 de ani). Iar rata șomajului în rîndul tinerilor a constituit 8,7%, fiind cu 3,6 p.p. mai mare față de rata șomajului printre populația generală (5,1%). Patru din zece șomeri sunt tineri. Cei mai dezavantajați pe piața muncii sunt tinerii din categoria de vîrstă 15-24 de ani, rata șomajului în rîndul acestora în 2013 a fost de 12,1%. Deseori, tinerii cu studii superioare și pregătire profesională nu-și pot găsi un loc de muncă din cauza lipsei experienței de muncă. Doar 22% dintre tineri și-au găsit un loc de muncă imediat după părăsirea sistemului de învățământ. Mai bine de o pătrime au părăsit însă primul loc de muncă din cauza salariilor mici, iar 17,7% din tineri au plecat la muncă peste hotarele țării.⁹

În Republica Moldova vîrsta medie a întreprinzătorilor este de 45 de ani. Deși există programe de susținere a tinerilor antreprenori, ponderea acestora este relativ mică – 2,4% cu vîrsta de pînă la 24 de ani și 20,3% au vîrsta cuprinsă între 25-34 de ani.¹⁰

Ca parte a Strategiei Naționale de Sănătate a Reproducerii 2005-2015 și a eforturilor multilaterale de a răspunde mai eficient la nevoile tinerilor, Guvernul Republicii Moldova a elaborat o strategie de extindere a Centrelor de Sănătate Prietenoase Tinerilor în întreaga țară și de a integra furnizarea de servicii de sănătate prietenoase tinerilor în sistemul național de sănătate.

În Republica Moldova tinerii nu au încă acces la o educație completă privind sexualitatea atât în școală, cât și în afara acesteia. Deși anumite aspecte ale modului de viață sănătos sunt incluse în curricula de biologie, educație civică, educație fizică și altele, exhaustivitatea și calitatea informațiilor, împreună cu gradul modest de pregătire al cadrelor didactice pentru a vorbi despre sexualitate, este îndoielnică. Avînd în vedere că aproape fiecare al treilea adolescent cu vîrsta de 10-19 ani locuiește fără un părinte și fiecare al zecelea adolescent locuiește fără ambii părinți, rolul educației sexuale în școli devine de o importanță crucială pentru sănătatea și dezvoltarea tinerilor.

Incidența HIV în rîndul populației tinere cu vîrstă de 15-24 de ani a crescut de la 10,38 în anul 2000 pînă la 21,28 în 2012. Doar jumătate din populația tînnăiră (15-24 de ani) cunoaște despre oportunitățile de testare HIV din comunitate. Ca rezultat, în 2012 doar 9,8% dintre tineri cu vîrsta de 15-24 de ani au făcut testul HIV și cunosc rezultatele acestuia.¹¹

Cu toate că rata de nașteri în rîndul adolescentelor s-a micșorat în ultimele două decenii (de la 57,4% la 1000 de femei cu vîrstă cuprinsă între 15 și 19 ani în 1990 pînă la 26,0% în 2011), aceasta rămîne oricum înaltă în comparație cu unele țări din Europa, precum Suedia (5,9%), Elveția (4,1%),

⁷ Datele se referă la anul de studii 2011-2012.

⁸ Forța de muncă în Republica Moldova: ocuparea și șomajului în anul 2013. BNS: <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=4357>

⁹ Raportul Național de Dezvoltare Umană 2010/2011: Republica Moldova: de la exclusiune socială la o dezvoltare umană incluzivă / Dorin Vaculovschi, Maria Vremeș, Viorica Craevschi-Toartă; PNUD, 2011

¹⁰ Condițiile de creare și dezvoltare a întreprinderilor: analiză prin prisma de gen / Elena Aculai; col. red.: Oleg Cara, Nina Cescocova, Jana Mazur [et al.]. – Ch. : „Nova Imprim” SRL, 2009, BNS.

¹¹ Knowledge, attitudes and practices on HIV/AIDS of young people aged 15-24, Ministry of Health of the Republic of Moldova, 2012, http://ucimp.md/images/pdf/RAPORT%202012%20final%207_08_2012.pdf

Danemarca (5,5%). Diferența înregistrată dintre rata fertilității la adolescentele din zonele urbane (14,2%) și rurale (33,6%) poate fi explicată prin inegalitatea sporită în accesul la informație și servicii.¹²

Dintre femeile care s-au căsătorit în 2012 81% erau tinere, iar din bărbați – 70%. În jur de șapte din zece cupluri reprezintă familii tinere. Familiile tinere sunt percepute ca fiind foarte vulnerabile din punct de vedere socio-economic. Necesitățile acestora pentru trai sunt mari, în special în cazul în care aceștia nu au spațiu locativ, iar salariile tinerilor specialiști sunt mici și nu le permit acoperirea minimului necesar pentru existență. Apariția copiilor în aceste familii constituie deseori un motiv pentru ca unul sau ambii părinți să plece la muncă peste hotare¹³ cu scopul de a procura propria locuință și a oferi copiilor condiții mai bune de viață.

Timpul liber pentru tineri și mai ales modul de petrecere a acestuia reprezintă deseori o nevoie stringentă. Rețeaua de servicii și facilități destinate timpului liber este, pe de o parte, redusă și puțin diversificată în mediul rural și, pe de altă parte, costisitoare pentru cei din mediul urban. Totodată, provocările pentru tineri sunt foarte mari în condițiile în care instituția familiei este afectată de migrația părinților, divorțuri, iar controlul social din partea comunității s-a diminuat semnificativ. Astfel, sunt răspândite în rândul tinerilor comportamente riscante: abuzul de alcool, consumul de droguri, relații sexuale neprotejate la vârste fragede, comiterea infracțiunilor etc. Efectele negative ale acestor comportamente antisociale produc un impact de durată atât la nivel personal cât, și asupra societății în general. În era tehnologiilor informaționale accesul la aceste resurse reprezintă o prioritate pentru tineri. Au computer acasă 84% dintre tineri (de 18-29 de ani), iar dintre aceștia 82% au acces la internet. Șase din zece tineri au declarat că internetul este una dintre cele mai importante surse de informare pentru ei.¹⁴

Tabel 1. Principalii indicatori demografici*

	2008	2014
Populația totală a Republicii Moldova, mii persoane	3572,7	3 558, 5
Populația tînăra (15-29 ani), mii	977,1	913,3
Pondereea tinerilor în totalul populației, %	27,3	25,7%
Populația tînăra (15-29 ani) din mediul urban, mii	441,8	388,3
Pondereea tinerilor în totalul populației urbane, %	29,9	25,9
Populația tînăra (15-29 ani) din mediul rural, mii	535,3	525,0
Pondereea tinerilor în totalul populației rurale,%	25,5	25,5
Populația tînăra (15-29 ani) de sex feminin, mii	480,9	448,1
Pondereea tinerilor în totalul populației feminine,%	25,9	24,3
Populația tînăra (15-29 ani) de sex masculin, mii	496,2	465,2
Pondereea tinerilor în totalul populației masculine, %	28,9	27,2
		2013
Populația tînăra șomeră (15-29 ani), mii	25,9	22,6
Rata șomajului în rîndul tinerilor (15-29 ani), %	10,5	8,7
Pondereea tinerilor șomeri în totalul șomerilor	38,8	35,8
Populația tînăra (15-29 ani) plecată peste hotare, mii	139,1	135,5
Pondereea tinerilor plecați peste hotare în totalul populației tinere, %	14,2	14,6
Pondereea tinerilor în totalul populației plecate peste hotare, %	44,9	40,8

*Date ale BNS conform estimărilor de la 1 ianuarie 2008, 2014.

¹² Ibid.

¹³ Studiile calitative CBS-AXA în domeniul migrației.

¹⁴ Barometrul de Opinie Publică, aprilie 2013, IPP.

Politicile naționale pe segmentul tineret

La nivel național există mai multe politici publice care vizează tinerii, inclusiv cei din grupurile cu posibilități reduse. În cadrul Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2020”¹⁵ tinerii sunt priviți în calitate de beneficiari prin prisma studiilor relevante pentru carieră (prioritatea I), ținând cont de șomajul în rândul tinerilor și nivelul pregătirii acestora în sistemul educațional pentru a se integra pe piața muncii. Astfel, statul își propune racordarea sistemului educațional la cerințele pieței forței de muncă în scopul sporirii productivității forței de muncă și majorării ratei de ocupare în economie. Mai mult ca atât, Ministerul Educației a propus un document sectorial „Educația 2020”, care prevede dezvoltarea sistemului educațional prin prisma accesului, relevanței, calității și utilizării TIC¹⁶, ai căror beneficiari sunt tinerii ca parte a sistemului formal de educație. La nivelul educației non-formale, Ministerul Educației a propus Concepția de validare a educației non-formale, iar informarea va fi utilă prin prisma educației non-formale în sectorul de tineret.¹⁷ Aceste politici sunt necesare și atunci când este analizat fenomenul șomajului în rândul tinerilor. Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei implementează Strategia Națională cu privire la ocuparea forței de muncă pentru anii 2007-2015¹⁸, care și propune asigurarea unei ocupări cât mai depline, durabile și productive a forței de muncă, precum și atingerea unui nivel decent de remunerare a muncii resurselor umane. Scopul propus urmează a fi atins prin majorarea numărului de locuri de muncă, îmbunătățirea calității și creșterea productivității muncii și consolidarea coeziunii și incluziunii sociale. Politicile de ocupare vor contribui la combaterea efectelor șomajului structural, la încurajarea participării forței de muncă, inclusiv a tinerilor, și la sporirea eficienței politicilor de integrare și reintegrare pe piața muncii prin aplicarea unui set de măsuri stimulatorii.

Accesul la servicii de sănătatea reproductivă a tinerilor și educația sexuală sunt reglementate prin Legea cu privire la sănătatea reproducerii, care prevede că educația sexuală este obligatorie și pregătirea pentru viața de familie se efectuează în instituții de învățământ și în alte instituții în care se află adolescenți sau tineri, inclusiv cu nevoi speciale, conform unor programe special elaborate, care fac parte din curricula obligatorie a instituțiilor de învățământ, ținându-se seama de vîrstă, sex și particularitățile de dezvoltare psihosexuală.¹⁹

Un alt document pe care s-a bazat elaborarea acestei strategii în mod transversal (la toate nivelele) a fost Strategia sectorială de descentralizare în domeniul tineret și sport, precum și Strategia Națională de Descentralizare și Planul de Acțiuni al acesteia pentru anii 2012-2015. Această Strategie Națională și Planul de Acțiuni au drept scop asigurarea unei administrații publice locale care să funcționeze democratic și autonom, să aibă capacitatea și resursele necesare pentru a furniza servicii publice conform necesităților și cerințelor beneficiarilor, în condiții de eficiență, eficacitate, echitate, inclusiv din perspectiva drepturilor grupurilor cu posibilități reduse, și disciplină financiară. Documentul este util prin prisma serviciilor de tineret la nivel local și a rolului Centrelor de Resurse pentru Tineri.²⁰

¹⁵ Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”, <http://particip.gov.md/categorylist.php?l=ro>

¹⁶ Strategia „Educația 2020”, http://particip.gov.md/public/documente/137/ro_1112_STRATEGIA-EDUCATIA-2020.pdf

¹⁷ Concepția de validare a educației non-formale și informare, <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=1121>

¹⁸ Strategia Națională cu privire la ocuparea forței de muncă pentru anii 2007-2015,

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=324604>

¹⁹ Legea cu privire la sănătatea reproducerii,

http://sspt.md/media/files/files/legea_privind_sanatatea_reproducerii_28_10_2012_4270007.pdf

²⁰ Strategia Națională de Descentralizare și Planul de Acțiuni al acesteia pentru anii 2012-2015,

http://www.descentralizare.gov.md/public/files/proiectul_Strategiei_de_descentralizare.pdf

Serviciile pentru tineri

Datorită tranziției la un sistem administrativ democratic, necesitatea serviciilor de tineret a impulsionat mai mulți constituenți din Republica Moldova să contribuie la elaborarea conceptului de funcționare a centrelor de tineret. Acest concept a fost aplicat pentru prima dată în anul 2003, atunci când au fost create primele centre-pilot. Inițial au fost promovate două tipuri de centre, care se deosebeau după serviciile prestate: centrele de resurse și informare, care ofereau tinerilor oportunități de informare și participare; și centrele de informare și sănătate (centre de sănătate pentru tineri), axate pe sănătatea tinerilor și prevenirea comportamentelor riscante. Evoluția acestor centre pe parcursul unui deceniu a relevat unele aspecte de funcționare a acestora și, desigur, a scos în evidență și un șir de necesități și oportunități de dezvoltare.

Primul grup de centre, care au fost concepute doar ca servicii de informare și participare, au evaluat cel mai mult, dezvoltând o gamă diversă de servicii pentru tineri. Cu suportul din partea UNICEF și FISM, începând cu anul 2003, au fost create în municipiul Chișinău Centrul Național de Resurse pentru Tineri, Centrul Național al Lucrătorilor de Tineret, Centrul Media pentru Tineri, Centrul Video pentru Tineri, iar la nivel regional Centre Regionale de Resurse pentru Tineri în Soroca, Basarabeasca, Biești, Ungheni, Bălți, Comrat și Fălești. Pe parcursul anilor au mai fost create centre de acest tip în Criuleni, Orhei, Edineț, Leova, Sîngerei, Dubăsari, Alexăndreni, care activează ca instituții publice și sunt la finanțarea autorităților publice.

Deși au fost inițiate în cadrul Programului PASET în scopul dezvoltării unui număr de peste 40 de centre similare nu doar la nivel raional și național, dar și la nivel comunitar, s-a constatat că datorită faptului că nu a existat un mecanism viabil de susținere financiară din partea autorităților, acestea nu au reușit să-și mențină durabilitatea. Există doar câteva centre care au fost instituționalizate și sunt active în prezent la nivel de comunitate, ca de exemplu, centrul din Copanca din raionul Căușeni sau din Cremenciug, raionul Soroca.

Astfel doar centrele de tip raional și cele din tutela autorităților publice ale orașelor au reușit să se mențină, iar unele din ele au înregistrat chiar progrese semnificative în diversificarea și extinderea teritorială a serviciilor. Acordarea unui suport financiar minim necesar din partea autorităților a fost un factor de bază pentru menținerea și dezvoltarea acestor centre.

Centrele create, fiind în proporție de 95% cu statut de instituție publică, nu au avut oportunități suficiente de a-și identifica resursele necesare din exterior. Majoritatea centrelor de tineret au fost fondate prin intermediul organizațiilor neguvernamentale, o parte dintre ele fiind apoi instituționalizate și luate sub tutela autorităților responsabile acum pentru acordarea suportului financiar necesar. Există, totuși și centre care, fiind create la inițiativa organizațiilor neguvernamentale, au rămas să fie administrate de acestea în continuare, avînd paralel și suport din partea autorităților publice. Acest model a produs performanțe la nivelul spectrului de servicii, numărului de beneficiari, inclusiv volumul resurselor financiare atrase și eficient gestionate.

Centrele create au dezvoltat o gamă diversă de servicii, care au depășit obiectivele planificate inițial. Serviciile acestora au cuprins domeniul instruirii non-formale, accesului la informație, participarea tinerilor, orientare vocațională, formare și integrare profesională, timp liber, sport, voluntariat, dezvoltarea inițiativelor de antreprenariat, agrement și schimb de tineret.

Necesitatea unei structuri la nivel național pentru a asigura suport metodologic centrelor și lucrătorilor de tineret, cu o investiție consistentă din partea statului, a determinat crearea Centrului Republican pentru Copii și Tineret „ARTICO”, care la nivel de infrastructură este dotat la un nivel foarte

înalt, cu capacități de organizare a activităților la nivel național și internațional. Din multitudinea mai multor cauze, activitățile acestui centru au rămas concentrate în mare parte la nivelul municipiului Chișinău, iar centrul nu a reușit să devină o instituție-umbrelă pentru centrele create anterior. „ARTICO” are un spectru larg de servicii pentru tineri și copii, și mai puțin pentru lucrătorii de tineret. Prin această situație centrul și-a promovat neformal un statut de casă municipală de creație pentru copii.

Al doilea grup de centre, care au fost concepute pentru servicii de informare și sănătate, sunt într-o situație mai statică, acestea beneficiind de stabilitate financiară și de o instituționalizare profundă.

Sistemul de sănătate a realizat în Moldova reforme substanțiale, însă astăzi acesta încă nu răspunde în totalitate nevoilor stringente ale tinerilor. Serviciile de sănătate puse la dispoziția tinerilor sunt orientate spre diagnostic și tratament, dar nu și spre evaluarea vulnerabilității acestora, consiliere și o referire către alte servicii de care au nevoie tinerii. Ca rezultat, doar jumătate dintre tinerii care au probleme de sănătate în ultimul an au apelat la servicii medicale. Inițial au fost deschise cu sprijinul UNICEF 12 centre de sănătate prietenoase tinerilor, însă acestea erau insuficiente pentru a acoperi necesitățile la nivel național. Începând cu anul 2012, printr-un ordin al Ministerul Sănătății și cu suportul Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare, au fost create Centre de Sănătate Prietenoase Tinerilor în toate raioanele țării, care au finanțare din partea Companiei Naționale de Asigurări în Medicină.

Prezența acestor servicii de sănătate nu răspund tuturor necesităților tinerilor și în continuare se constată că adolescenții mai vulnerabili nu solicită serviciile acestor centre de sănătate sau altor instituții din domeniu. În plus, centrele de sănătate nu au programe de identificare și implicare activă a tinerilor din zonele rurale, din familiile sărace sau incomplete, cei rămași fără supravegherea părinților sau consumatorii de droguri.

În cadrul proiectului „Oportunități mai bune pentru tineri și femei”, implementat de PNUD Moldova în perioada 2004-2011, au fost create prin intermediul organizațiilor neguvernamentale și cu suportul autorităților publice locale, centre pentru reintegrarea socială a tinerilor în localitățile Ungheni, Edineț, Cărpineni, Soroca, Călărași și Telenești. Aceste centre au dezvoltat servicii de asistență socială, psihologică și psiho-pedagogică, suport în obținerea asistenței juridice, activități de dezvoltare a deprinderilor de viață individuală, suport pentru integrarea socială și profesională a tinerilor. Specificul acestor centre este oferirea pentru tinerii din grupul de risc a serviciului de găzduire și protecție, care este o necesitate majoră în procesul de tranziție a acestora la o viață independentă. Centrele din Cărpineni, Ungheni, Telenești și Călărași au fost instituționalizate și au rămas la finanțarea totală din partea autorităților publice, iar centrele din Soroca și Edineț au rămas în gestiunea organizațiilor neguvernamentale care le asigură durabilitatea din cadrul proiectelor atrase, cu suportul parțial din partea autorităților, inclusiv din antreprenoriatul social promovat de aceste organizații.

Fondul de Investiții Sociale a contribuit, în perioada 2004-2011 în cadrul a două proiecte implementate cu suportul Sida și al Comisiei Europene, la constituirea centrelor comunitare multifuncționale, care după conceptul lor cuprind cu servicii mai multe grupuri de beneficiari din comunitate, bătrâni, copii, mame singurate, inclusiv tineri. Aceste centre reprezintă un complex de servicii integrate la nivel de comunitate și dispun de o infrastructură foarte bună, cu condiții suficiente pentru a presta servicii diferitelor grupuri de beneficiari. Unele dintre aceste centre au deschise pentru tineri săli de calculatoare, săli de dans și sport, săli pentru consiliere psihologică și de training. Majoritatea centrelor dispun de spații special amenajate pentru găzduire, care este oferită în caz de necesitate tinerilor din categoria de risc. Au fost create în total 38 de centre comunitare

multifuncționale, care au un statut de instituție publică și se află la gestiunea financiară a autorităților publice locale de nivelul I și II. Deoarece aceste centre reprezintă conceptual un complex de resurse și servicii pentru întreaga comunitate, ele nu sunt considerate instituții cu servicii pur sociale. Astfel ele pot fi descrise în funcție de grupul de beneficiari deserviți și tipologia serviciilor oferite. Centrele comunitare din comunitate au un rol special în raport cu tinerii, oferind acestora servicii de informare, educație non-formală, agrement, sport, consiliere și integrare profesională.

Toate centrele create în Moldova au contribuit la dezvoltarea unei rețele informare de servicii pentru tineri care, potrivit conceptului inițial, sunt definite ca „servicii prietenoase tinerilor”. Astfel de servicii sunt bazate pe drepturile tinerilor și pe responsabilitatea prestatorilor de a promova participarea și dezvoltarea tinerilor, de a acorda servicii de calitate conform necesităților. În încercarea de unificare a acestor servicii pentru tineri într-o rețea, la inițiativa mai multor organizații și instituții din domeniu a fost promovat conceptul de „prestator de servicii prietenoase tinerilor”. Iar spre finele anului 2012, în Republica Moldova s-a conturat o necesitate stringentă de analiză și soluționare cât mai rapidă a problemelor cu care se confruntă în activitatea lor prestatorii de servicii pentru tineret. Pe agenda dezbaterilor, în mod prioritar, s-au plasat problemele privind modalitatea de funcționare a acestor servicii, forma și metodologia de suport financiar acordat din bugetul public și, desigur, eficiența utilizării acestui suport în raport cu produsele furnizate tinerilor, care în prezent sunt regăsite ca o gamă variată de activități și servicii.

La 13 septembrie 2013, în municipiul Chișinău, 21 de prestatori de servicii prietenoase pentru tineri din Republica Moldova s-au asociat într-o rețea națională de profil, cu scopul de a-și reprezenta interesele din acest sector în raport cu diferite structuri ale autorităților publice, inclusiv cu sectorul neguvernamental. Rețeaua Națională a Prestatorilor de Servicii Prietenoase Tinerilor și-a elaborat și aprobat o Strategie de Dezvoltare și Comunicare pentru perioada 2014-2020. Secretariatul Rețelei este deținut de Centrul de Resurse pentru Tineret DACIA din orașul Soroca.

Atenția deosebită acordată prestatorilor de servicii pentru tineret se datorează mai multor instituții și inițiative care, promovând un scop comun, au definit aceste probleme la diferite nivele. Primii care au sesizat multiplele obstacole și insuficiența de resurse și suport metodologic au fost înșiși prestatorii de servicii pentru tineri. Fiind diferiți ca formă organizatorică, nivel de prestație și desigur diferiți ca specific al serviciilor oferite pentru tineri, acești prestatori au constatat faptul că rolul lor se regăsește cu greu în politicile publice, actele normative și legislative.

Noile provocări, legate de elaborarea unei noi concepții asupra Legii cu privire la tineret, elaborarea standardelor pentru serviciile prietenoase tinerilor furnizate de instituții publice, instituții necomerciale și asociații obștești, aplicarea Legii cu privire la voluntariat în cadrul centrelor de tineret, elaborarea mecanismului de finanțare din bugetul public, racordarea serviciilor de tineret la Strategia Națională de Descentralizare și la Planul de Acțiuni privind implementarea Strategiei Naționale de Descentralizare pe anii 2012-2015, inclusiv rolul prestatorilor de servicii de tineret în Strategia Națională de Tineret - toate confirmă necesitatea dezvoltării pe interior a rețelei naționale a prestatorilor de servicii prietenoase tinerilor.

O altă perspectivă de dezvoltare a rețelei ține de comunicarea cu factorii de decizie, care au la dispoziție cel mai rapid, reprezentativ și eficient instrument de consultare a deciziilor ce vizează sectorul de tineret. Și, nu în ultimul rând, membrii din rețea au șansa să se implice și la nivel internațional, pentru a consulta bunele practici din străinătate și pentru a se implica în elaborarea de strategii și politici din acest sector. Această oportunitate care poate fi valorificată doar având o capacitate instituțională la

nivelul corespunzător, care ar asigura interesul tuturor membrilor pentru deciziile luate, transparența maximă în activitate, inclusiv o viziune clară în strategiile interne și planurile de activitate. Rețeaua respectivă este una teritorial-reprezentativă, acoperind practic toate raioanele țării, iar indicator îi oferă valoare adăugată în formarea opiniei publice în domeniul politicilor de tineret, educație etc.

Drepturile tinerilor

Drepturile omului pentru tineri se regăsesc în majoritatea tratatelor internaționale și regionale în domeniul drepturilor omului la care Republica Moldova a aderat. Cele mai relevante politici în acest context sunt: Carta Albă a Tineretului, Pactul European pentru Tineret, Carta privind participarea tinerilor în viața comunității la nivel local și regional. Acestea, la rândul lor, au fost transpuse la nivel local în legislația națională pentru tineret și alte documente de politici pentru tineri. Astfel, tinerii din Republica Moldova beneficiază de drepturile și libertățile consfințite în următoarele acte legislative și normative:

- Constituția Republicii Moldova
- Legii nr. 279 - XIV din 11.02.1999 cu privire la tineret
- Legea nr. 25 din 03.02.2009 privind aprobarea Strategiei Naționale de Tineret pe anii 2009-013
- Hotărârea Guvernului nr. 664 din 03.06.2008 cu privire la Programul Național de Abilitare Economică a Tinerilor
- Hotărârea Guvernului nr. 1259 din 12.11.2008 cu privire la asigurarea cu locuință gratuită a tinerilor specialiști cu studii superioare și post-universitare de rezidențiat, repartizați și angajați în câmpul muncii în instituțiile publice (bugetare) din sate (comune)
- Hotărârea Guvernului nr. 605 din 31.05.07 pentru aprobarea Strategiei Naționale privind politicile de ocupare a forței de muncă pe anii 2007-2015
- Hotărârea Guvernului nr. 1171 din 08.11.2005 cu privire la aprobarea Regulamentului Fondului pentru susținerea cadrelor didactice în mediul rural
- Hotărârea Guvernului nr. 1345 din 30.11.2007 cu privire la acordarea facilităților tinerilor specialiști cu studii medicale și farmaceutice.

Tinerii din Republica Moldova fac parte din segmentele cele mai vulnerabile față de fenomenul sărăciei și excluziunii sociale, împreună cu copiii, femeile, persoanele cu dizabilități, persoanele în etate și persoanele de etnie romă.²¹ Legea cu privire la tineret și celelalte acte legislative în domeniu prevăd un șir larg de drepturi și facilități pentru tineri, însă doar 8,1% dintre tineri își cunosc profund drepturile, 44,6% cunosc drepturile de bază, 38,9% sunt informați parțial în domeniul legislației pentru tineri, 35,6% nu sunt informați în acest sens și 8,1% dintre tineri nu sunt informați deloc despre drepturile lor.²² Majoritatea tinerilor consideră că drepturile lor sunt parțial respectate și consideră că sunt afectați de fenomenul discriminării. Cel mai des sunt încălcate drepturile ce se referă la susținerea familiilor tinere, la promovarea tinerelor talente, dreptul la muncă, susținerea de către stat a asociațiilor obștești, susținerea participării la activități internaționale, accesul la justiție. În linii generale, circa 30,3% dintre tineri consideră că sunt discriminați. Cel mai des tinerii sunt discriminați la angajarea în câmpul muncii, la luarea deciziilor la nivel de comunitate și în instituțiile de învățământ.²³ La momentul angajării în câmpul muncii tinerilor li se solicită experiență sau femeilor tinere li se refuză angajarea din motivul că ar putea pleca în concediu de maternitate sau de îngrijire a copilului.

²¹ Observații și recomandări preliminare ale Raportorului Special al ONU pe sărăcie și drepturile omului, Magdalena Sepulveda. Misiunea în Republica Moldova, 8-14 septembrie 2013.

²² Participarea tinerilor în Republica Moldova. Studiu sociologic realizat în perioada decembrie 2010 – ianuarie 2011 de către Fundația Est-Europeană Moldova.

²³ Ibid.

În Republica Moldova se conturează câteva categorii de tineri dezavantajați în raport cu semenii lor în ce privește garantarea și respectarea drepturilor civile și politice, sociale, economice și culturale. Aceste dezavantaje sunt consecințe atât ale situației politico-economice precare, cât și ale stereotipurilor existente în societate, de exemplu, că acești tineri ar fi diferiți. Printre categoriile de tineri dezavantajați și cel mai des afectați de fenomenul de marginalizare și discriminare sunt tinerii cu dizabilități (77,2%), tinerii infectați HIV (47,6%), tinerii cu antecedente penale (43,4%), femeile tinere însărcinate (23,1%), tinerii ce fac parte din minoritățile naționale (22,8%), femeile tinere (16,9%)²⁴ și alte categorii de tineri (într-o măsură mai mică).

O mare parte dintre tineri consideră că cel mai des drepturile lor sunt încălcate de către organele de drept, fapt ce derivă și din nivelul de credibilitate scăzut față de aceste instituții ale statului. La fel, funcționarii publici sunt considerați ca cei care încalcă în mare parte drepturile tinerilor.²⁵

Indiferent de situația economică, politică și socială din țară, politicile naționale, inclusiv cele de tineret din Republica Moldova necesită atât o abordare incluzivă, egală și de abilitare a tuturor grupurilor și categoriilor de tineri din societate, însoțite de garanții exprese împotriva excluderii și discriminării, cât și mecanisme clare și accesibile de recurs și responsabilizare. Această necesitate reiese din și trebuie să fie bazată pe principiile fundamentale ale drepturilor omului (universalitatea, indivizibilitatea, interdependența și interconexiunea) și pe principiile de egalitate și nediscriminare, participare și incluziune, responsabilizare și statul de drept.

În cadrul fiecărei direcții prioritare a Strategiei vor fi abordate drepturile tinerilor prin prisma drepturilor omului, astfel încât să includă acțiuni concrete de durată medie și lungă orientate spre incluziunea socială, economică, politică și cultură a categoriilor de tineri cu oportunități reduse care, la rândul lor, sunt deținători de drepturi și obligații egale la fel ca toți tinerii din societatea noastră.

Strategiile raionale de tineret

În rezultatul unei analize a Strategiilor Raionale de Tineret, a fost efectuată o prioritizare a problemelor identificate de către tineri, precum și a direcțiilor strategice.²⁶

Gradul scăzut de implicare și participare a tinerilor este identificat în majoritatea cazurilor ca fiind concludent și reprezentînd o problemă semnificativă. Această categorie de tineri pasivi este supusă riscului de eșec pe piața muncii, șomajului, excluziunii sociale și migrației, care se află pe aceeași axă centrală.

Accesul inegal la oportunități accentuează factorul discriminării tinerilor, fiind invocate societatea coruptă, accesul scăzut la serviciile sociale, excluziune financiară, sănătate precară.

Informarea tinerilor este privită de ei ca o premisă-cheie a asigurării accesului lor la oportunități civice și sociale. În ciuda existenței mai multor structuri, canale și rețele de informare, un număr important de tineri din raioanele țării au invocat lipsa accesului la informație pentru a participa la viața democratică. Din cauza lipsei de încredere în instituțiile de stat și partidele politice, tinerii susțin că acestea sunt două motive esențiale ale apatiei și gradului scăzut de participare a lor la viața politică și

²⁴ Ibid.

²⁵ Ibid.

²⁶ În perioada martie-noiembrie 2012, Centrul Pro Comunitate, cu suportul financiar al Ministerului Tineretului și Sportului a facilitat elaborarea a 10 strategii raionale de tineret în următoarele localități: Ialoveni, Hîncești, Sîngerei, Fălești, Glodeni, Rîșcani, Ungheni, Cahul, Ștefan Vodă și Căușeni. În cadrul atelierelor au participat tineri cu vîrsta cuprinsă între 15-30 ani, precum și reprezentanți ai societății civile și ai administrației publice locale.

socială. În acest context, rolul lucrătorului de tineret este subestimat de către stat, fapt care, conform constatărilor, diminuează posibilitatea acestuia de a realiza activități sociale, de a organiza educația extrașcolară și participarea tinerilor în acțiuni de voluntariat. De aici rezidă necesitatea de a fi puse în discuție căile prin care munca de tineret ar putea contribui la realizarea direcțiilor prioritare urmărite, precum și asigurarea instruirii specifice lucrătorului de tineret.

Cele mai evidente problematice identificate de către tineri și care îi vizează în mod direct sunt cele formulate chiar de tineri:

- Gradul scăzut de participare și indiferența tinerilor
- Situația economică precară
- Accesul limitat la educație și instruire
- Parteneriate slab dezvoltate între tineri și instituțiile publice
- Migrația sporită a tinerilor
- Societate coruptă
- Pasivitatea ONG-urilor
- Politici de stat ineficiente
- Capacități instituționale și financiare insuficiente în domeniul tineretului
- Discriminarea tinerilor
- Nivelul scăzut de informare a tinerilor
- Implicarea redusă a tinerilor la viața politică și socio-economică
- Conflicte sociale care afectează tinerii
- Politici educaționale ineficiente
- Instabilitatea politică
- Accesul limitat al tinerilor la programe socio-culturale
- Pregătirea vocațională ineficientă.

Este accentuată importanța dialogului social și a parteneriatelor dintre autoritățile publice locale și partenerii locali, asigurarea faptului ca tinerii să se bucure în mod deplin de drepturile omului și încurajarea angajării lor în această direcție, facilitarea accesului tinerilor la servicii de informare și consiliere, asigurarea accesului tinerilor la educație, formare profesională și acces la piața muncii, mai ales prin promovarea și recunoașterea educației/învățării non-formale. Adoptînd o abordare intersectorială, această prioritizare urmărește să capaceze tinerii ca răspuns la provocările actuale. Pe baza unei largi consultări, la nivel de 10 raioane, au fost identificate următoarele provocări ca fiind cele mai importante: educație, participare, angajare, incluziune socială și sănătate.

Politicile de tineret în contextul Uniunii Europene

Uniunea Europeană dispune de un set de politici și strategii ce vizează tinerii. Prin intermediul acestora tinerii europeni beneficiază de un șir de oportunități. Totodată, tinerii europeni se confruntă și cu un șir de provocări, precum șomajul, accesul limitat la educație sau formare, sărăcia în rîndul tinerilor, niveluri scăzute de participare și de reprezentare a tinerilor în procesul democratic, precum și diferite probleme de sănătate.

În contextul cooperării europene în domeniul tineretului, prezenta Strategie stabilește două obiective importante pînă în anul 2018: (i) crearea unui număr mai mare de oportunități egale pentru toți tinerii în educație și pe piața forței de muncă și (ii) promovarea cetățeniei active, a incluziunii sociale și a solidarității în rîndul tuturor tinerilor. Domeniile prioritare de intervenție cu referință la tineri sunt:

educație și formare, ocuparea forței de muncă și antreprenoriat, sănătate și bunăstare, participare, activitățile de voluntariat, incluziunea socială, tineretul în lume, creativitate și cultură.²⁷

În contextul politicii de aderare la Uniunea Europeană, politicile naționale în domeniul tineretului sunt într-o oarecare măsură ajustate la politicile europene de tineret. Astfel sunt oferite pentru tinerii din Moldova oportunități de a accesa o serie de programe de mobilitate și schimb de experiență în mediul european ca „Erasmus plus”, „Erasmus pentru toți”, „P7”, „Marie Skłodowska-Curie Actions”, „CEEPUS” etc.

²⁷ Rezoluția Consiliului Europei din 27 noiembrie 2009 privind un cadru reînnoit pentru cooperarea europeană în domeniul tineretului (2010-2018).

IV. VIZIUNEA STRATEGICĂ

Sectorul de tineret este consolidat și recunoscut ca un domeniu important în dezvoltarea și prosperarea Republicii Moldova, prin intermediul căruia este asigurată valorificarea potențialului maxim al tuturor tinerilor și îmbunătățirea calității vieții lor.

V. PRIORITĂȚI STRATEGICE. OBIECTIVE ȘI REZULTATE AȘTEPTATE

În scopul atingerii viziunii strategice propuse, au fost identificate patru direcții prioritare de intervenție:

PRIORITATEA I: Participarea tinerilor.

PRIORITATEA II: Serviciile pentru tineri.

PRIORITATEA III: Oportunitățile economice pentru tineri.

PRIORITATEA IV: Consolidarea Sectorului de tineret.

Pentru fiecare prioritate strategică a fost efectuată o analiză a situației existente și argumentarea necesității respectivei priorități. În cadrul fiecărei priorități strategice au fost identificate și formulate mai multe sub-priorități care contribuie la realizarea per ansamblu a priorității propriu-zise. La rândul său, fiecare sub-prioritate, prin prisma obiectivului specific stabilit, tinde să fie atinsă având la bază rezultatele, în baza cărora sunt formulate activitățile care se regăsesc în Planul de Acțiuni al Strategiei.

PRIORITATEA I - Participarea tinerilor

Participarea tinerilor în toate sferele vieții este caracteristică unei societăți bazate pe valori precum democrația, toleranța și prosperitatea. Doar prin participare și implicare activă, tinerii devin parte a proceselor ce se produc în societate, dezvoltându-se ca cetățeni responsabili și capabili să facă față provocărilor vieții. Republica Moldova garantează și stimulează diverse forme de participare a tinerilor, prin dezvoltarea unui cadru de politici publice pentru sectorul de tineret și promovarea instrumentelor și mecanismelor necesare implementării acestora.

Pe parcursul ultimilor ani a fost promovată crearea și funcționarea sistemului de co-management la toate nivelele, bazat pe principiul de paritate. Acesta presupune reprezentarea egală a autorităților publice și asociațiilor de tineret în diferite organe comune de activitate. Astfel, în anul 2011 la nivel central a fost creată o structură consultativă, Comisia guvernamentală pentru politicile de tineret²⁸ pe bază de paritate între reprezentanții Guvernului și ai sectorului neguvernamental de tineret.

Prin intermediul Consiliului Național pentru Participare (CNP), în calitate de organ consultativ, organizațiile de tineret au posibilitatea să participe la procesul de luare a deciziilor prin intermediul Grupului de lucru Politici Sociale, Educație și Sănătate.²⁹

Odată cu adoptarea Legii voluntariatului³⁰ în 2010 s-a trecut la un nivel mai înalt de conștientizare a importanței participării și implicării directe a tinerilor în rezolvarea problemelor comunității în care locuiesc și a societății în ansamblu. Totodată, pentru punerea în aplicare a

²⁸ Hotărârea de Guvern nr. 733 din 29.09.2011.

²⁹ <http://cnp.md/ro/grupuri-de-lucru/social>.

³⁰ Legea voluntariatului, Nr. 121 din 18.06.2010.

prevederilor acestei legi, este necesară fortificarea mecanismului de implementare a activității de voluntariat în rândul tinerilor.

În calitate de forme de participare și reprezentare a tinerilor la nivel local există organizații neguvernamentale de tineret și structuri de co-management, precum Centrele de Resurse pentru Tineri (CRT), Consiliile Locale ale Tinerilor (CLT), rețeaua presei tinerilor, rețeaua educatorilor de la egal la egal în domeniul HIV/SIDA și alte grupuri de inițiativă locale. Misiunea acestora este de a asigura participarea activă a tinerilor la viața locală și regională, în special, în procesul de luare a deciziilor care îi vizează.

Astăzi prezența la nivel local a structurilor de co-management nu denotă nemijlocit implicarea maximă a tinerilor, astfel gradul de participare a tinerilor în Moldova fiind cotelat la 11%.³¹ Chiar dacă este considerat a fi cel mai înalt grad de participare din cadrul țărilor Parteneriatului Estic, acesta rămâne, totuși, insuficient dacă este raportat la problemele și necesitățile cu care se confruntă tinerii din Moldova. Faptul este demonstrat atât de cele mai recente consultări cu tinerii și specialiștii de tineret din diferite regiuni ale țării³², cât și de rezultatele evaluării Strategiei de Tineret pentru anii 2009-2013.

Dacă în anul 2009 la nivel național activau 380 de CLT, organizate în 20 de rețele regionale după principiul geografic³³, atunci în perioada 2009-2013 se înregistrează o scădere considerabilă a numărului acestora și un regres privind menținerea și extinderea rețelei CLT, cu mici excepții în 5 raioane în care acestea mai funcționează.³⁴ Mai multe cauze au condus la micșorarea numărului de CLT. Printre acestea sunt lipsa unui regulament-cadru ce ar reglementa crearea și funcționarea CLT-urilor, suprapunerea de sarcini ale CLT-urilor cu alte structuri de co-management, lipsa de resurse financiare suficiente pentru buna lor funcționare, lipsa unui mecanism de coordonare efectiv dintre structurile guvernamentale și cele locale, lipsa unei rețele eficiente de suport pentru CLT. Odată cu micșorarea numărului de CLT a scăzut atât gradul de participare a tinerilor la procesul de luare a deciziilor la nivel local, cât și implicarea lor activă în soluționarea problemelor din comunitatea în care locuiesc.

În acest mod se conturează necesitatea urgentă de dezvoltare a instrumentelor și mecanismelor instituționale care ar conduce la creșterea gradului de participare a tinerilor la viața comunității și stimularea activismului civic prin intermediul structurilor locale de tineret. Mai mult ca niciodată, tinerii din grupurile cu oportunități reduse trebuie să fie activ implicați, împreună cu semenii lor, la procesul de luare a deciziilor la toate nivele și la viața activă din comunitate.

Participarea tinerilor la viața politică este considerată foarte importantă de către 53,3% de tineri și deloc importantă de doar 1,5%. Cu toate acestea, doar 47,9% de tineri consideră că se implică activ la viața politică a țării, preponderent prin participare la vot, implicare la elaborarea politicilor de tineret și la luarea deciziilor la nivel de comunitate.³⁵ Totodată, conform celor mai recente consultări directe cu tinerii la diferite nivele, se conturează tot mai mult dorința acestora de a-și exercita dreptul la vot începând cu vârsta de 16 ani. În rezultat, apare necesitatea din partea factorilor de decizie de a lua în considerare voința tinerilor și de a racorda baza normativă națională la prerogativele și tendințele europene în domeniu.

³¹ Studiul „Participarea tinerilor în promovarea reformelor în țările Parteneriatului Estic”, noiembrie 2012. / Study “Participation of youth in civil society in promotion of reforms in the EaP countries”, November 2012. The Institute for Policy Research and Analysis, Lithuania.

³² La etapa de elaborare a prezentei Strategii au fost organizate o serie de focus-grupuri și forumuri locale în mai multe regiuni ale țării, în perioada noiembrie-decembrie 2013.

³³ Strategia Națională de Tineret pentru anii 2009-2013.

³⁴ Raportul de evaluare al Strategiei Naționale de Tineret 2009-2013, octombrie 2013. E. Mihalaș și A. Dumitrașco.

³⁵ Studiul sociologic „Participarea tinerilor în Republica Moldova”, realizat în perioada decembrie 2010 - ianuarie 2011. Fundația Est-Europeană.

Activismul civic este la fel privit ca fiind important de către tineri și necesar pentru soluționarea celor mai stringente probleme ale societății. Astfel participarea tinerilor la viața civică se manifestă prin acțiuni de voluntariat (61,1%), prin organizarea acțiunilor culturale la nivel de comunitate (53%), colectare de fonduri și scriere de proiecte (41,3%) și acțiuni de salubritate a comunității (37%).³⁶ Aceste acțiuni au loc în mare parte prin asocierea tinerilor în diverse structuri locale, iar lipsa acestora în toate localitățile țării împiedică asigurarea dreptului de asociere în rândul tinerilor, în special a celor cu oportunități reduse.

Informarea tinerilor joacă un rol de bază în procesul de participare, nu doar în calitate de consumatori de informații, dar și de producători ai informației de calitate. Printre cele mai importante surse de informare pentru tineri se regăsesc televiziunea (79,8%), internetul (78,6%) și ziarele (26,5%). Însă cea mai mare încredere în sursele de informare tinerii o au în internet (36,4%), televiziune (24,7%) și familie (15,1%). Astfel, ziarele, radioul, CLT-urile, bibliotecile și prietenii rămân pe ultimul loc.³⁷ Odată cu accesibilitatea maximă a tinerilor la internet, apare necesitatea diminuării riscurilor specifice mediului on-line, inclusiv în rândul adolescenților. Prin urmare, se impune atât dezvoltarea unui mecanism instituțional ce ar asigura protecția și securitatea pe internet a tinerilor și adolescenților, cât și diversificarea surselor de informare în rândul tinerilor, împreună cu resursele electronice deja existente.

O formă de participare activă a tinerilor o reprezintă mobilitatea acestora, prin implicarea în variate schimburi de experiențe și programe naționale și internaționale. Guvernul recunoaște această formă de participare prin aderarea sa la instrumentele regionale și internaționale de stimulare și facilitare a mobilității tinerilor. Un exemplu în acest sens îl reprezintă aderarea Republicii Moldova, în februarie 2012, la Acordul Parțial privind Cardul de Tineret, adoptat la 15 ianuarie 2003 prin Rezoluția ResAp(2003)1 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei.³⁸ O serie de programe regionale și internaționale pentru tineri sunt promovate, dar nu în mod suficient și accesibile pentru toate categoriile de tineri, inclusiv pentru cei cu oportunități reduse. La nivel național, mobilitatea tinerilor este mai mult spontană și realizată la inițiativa instituțiilor școlare. Acest fapt denotă lipsa unui sistem instituțional ce ar recunoaște și stimula mobilitatea națională și internațională ca o formă importantă de participare a tinerilor și de formare a competențelor inovative și competitive pentru piața muncii. Pentru tinerii plecați peste hotare la studii sau muncă, este necesară stabilirea și fortificarea unui mecanism de colaborare și implicare a Biroului pentru Relații cu Diaspora, în scopul transferului de informații referitor la toate oportunitățile de mobilitate existente în țara de origine.

În prezent se simte o lipsă evidentă de date calitative și cantitative actualizate în ce privește participarea tinerilor la procesul de luarea a deciziilor, activism civic și mobilitate a tinerilor. Puținele studii existente în acest domeniu nu vizează aproape deloc grupurile de tineri cu oportunități reduse, fapt ce demonstrează că gradul de implicare a acestor categorii de tineri este limitat. Se solicită din partea instituțiilor responsabile și a mediului academic național să pună accent deosebit pe realizarea de studii calitative și cantitative actualizate în domeniu, cu o analiză obligatorie a gradului de implicare a tinerilor din grupurile cu oportunități reduse. Doar în baza unei documentări complete a situației actuale a tuturor tinerilor, ulterior pot fi adoptate măsuri practice de stimulare a participării acestora.

Prima prioritate strategică - Participarea tinerilor - conturează acțiuni concrete ca răspuns la problematicile identificate pe segmentul participarea și implicarea activă a tinerilor, inclusiv a celor din grupurile cu oportunități reduse. Astfel, au fost identificate 5 sub-priorități bine definite pentru o

³⁶ Ibid.

³⁷ Ibid.

³⁸ Legea Nr. 14 din 17.02.2012 pentru aderarea Republicii Moldova la Acordul parțial privind Cardul de Tineret în scopul promovării și facilitării mobilității tinerilor în Europa.

ulterioară implementare: promovarea participării tinerilor la procesul de luare a deciziilor, promovarea activismului civic, consolidarea structurilor locale de tineret, consolidarea și promovarea mobilității tinerilor și sporirea gradului de informare a acestora.

Prioritatea I - Obiectiv general: Creșterea nivelului de implicare a tinerilor în procesul de consolidare a democrației participative.

Sub-prioritatea 1.1.: Cadrul legal de participare a tinerilor la procesul de luare a deciziilor.

Obiectiv specific 1.1.: Perfecționarea cadrului legal pînă la finele anului 2017, pentru asigurarea participării tinerilor, inclusiv a celor cu oportunități reduse, în toate procesele decizionale.

Rezultate așteptate:

- 1.1.1. Cadrul legislativ și normativ conține prevederi ce permit și stimulează participarea activă și în mod egal a tuturor tinerilor în procesul decizional.
- 1.1.2. 100% APL de nivelul II implică tinerii în procesul decizional pînă la sfîrșitul anului 2018, avînd la bază structuri consultative de tineret.
- 1.1.3. 30% de APL de nivelul I asigură implicarea tinerii în procesul de luare a deciziilor la nivel local.
- 1.1.4. APC consultă sistematic tinerii privind politicile publice ce-i vizează.
- 1.1.5. Cadrul legislativ asigură dreptul la vot de la 16 ani.

Sub-prioritatea 1.2.: Activismul civic al tinerilor.

Obiectiv specific 1.2: Creșterea nivelului de activism civic al tinerilor din Republica Moldova, inclusiv în rîndul tinerilor cu oportunități reduse.

Rezultate așteptate:

- 1.2.1. Cel puțin 30% de tineri asociați și activ implicați în structuri formale și neformale.
- 1.2.2. Cel puțin 80% de tineri din populația activă sunt conștienți de importanța participării la vot și se implică direct în acest proces.
- 1.2.3. Activitatea de voluntariat consolidată prin infrastructură dezvoltată, accesibilă tuturor tinerilor și funcțională, recunoscută la nivel formal și practic.

Sub-prioritatea 1.3.: Consiliile Locale ale Tinerilor (CLT).

Obiectiv specific 1.3: Consolidarea CLT, sporind cu 30% numărul tinerilor implicați și avînd o reprezentare teritorială de cel puțin 80% pînă în anul 2020.

Rezultate așteptate:

- 1.3.1. CLT activează în baza unui mecanism de reglementare și bună guvernare, avînd la bază un parteneriat consolidat cu APL.
- 1.3.2. Pînă la finele anului 2016 activează rețele raionale ale CLT în toate regiunile țării.
- 1.3.3. CLT sunt reprezentate de o rețea națională consolidată pînă la finele anului 2018.
- 1.3.4. CLT dispun de instrumente de asigurare a durabilității financiare, inclusiv din partea statului.
- 1.3.5. Cel puțin 40% de tineri cu vîrsta de 13-18 ani, inclusiv cei cu oportunități reduse, sunt implicați în activitatea CLT.

Sub-prioritatea 1.4.: Mobilitatea tinerilor.

Obiectiv specific 1.4: Creșterea nivelului de mobilitate a tinerilor, inclusiv a celor cu oportunități reduse, la nivel național cu cel puțin 20% pînă în 2020 și la nivel internațional cu cel puțin 15% pînă în 2020.

Rezultate așteptate:

- 1.4.1.** Cel puțin 35% de tineri, inclusiv cei cu oportunități reduse, au beneficiat de programe de mobilitate la nivel național și internațional.
- 1.4.2.** Cel puțin 20% de beneficiari ai programelor de mobilitate au abilități și cunoștințe competitive pe piața muncii.
- 1.4.3.** Cel puțin 35% din tinerii plecați peste hotare la studii sau muncă sunt informați despre programele de mobilitate existente la nivel național și internațional și cel puțin 20% devin beneficiari ai acestor programe.

Sub-prioritatea 1.5.: Informarea tinerilor.

Obiectiv specific 1.5: Diversificarea metodelor de acces la informație a tinerilor cu asigurarea securității în mediul on-line al acestora.

Rezultate așteptate:

- 1.5.1.** Până la finele 2020, cel puțin 80% de tineri au acces la informație corectă și sigură.
- 1.5.2.** Până la finele 2018, cel puțin 50% de tineri sunt conștienți de riscurile mediului on-line.
- 1.5.3.** Până la finele 2017, cadrul legal funcțional asigură protecția și securitatea pe internet a tinerilor și adolescenților.

PRIORITATEA II - Serviciile pentru tineri.

Serviciile pentru tineri, eficient planificate și racordate la necesitățile tinerilor, sunt prioritare pentru mai multe țări din lume, prin care sunt promovate politicile de tineret, pentru integrarea cât mai reușită a tinerilor în societate în perioada de tranziție „tânăr-adult”. Mobilitatea prestatorilor de servicii pentru tineri este și va rămâne cea mai importantă „plusvaloare” în politica de tineret a unui stat. Acest factor permite urmărirea și punerea în valoare a intereselor și necesităților tinerilor, care sunt în schimbare continuă, precum este și tendința actuală, a unei evoluții accelerate la nivel global, a progresului tehnico-științific, a reformelor în administrare etc.

Prestatorii de servicii pentru tineri joacă un rol foarte important și în domeniul educației. Un sistem educațional formal nu este capabil să cuprindă toate necesitățile tinerilor, care sunt legate de planificarea carierei, abilitarea cu capacități pentru o integrare mai competitivă pe piața muncii, aplicarea noilor tehnologii de informare și comunicații, inclusiv oferirea unor oportunități pentru petrecerea timpului liber și agrement, lipsite de violență și diminuând consumul tradițional de alcool, tutun și droguri. În domeniul educației, deși la un nivel non-formal, serviciile pentru sectorul de tineret contribuie la promovarea unui mod de viață sănătos, ajutând în acest fel școala și familia și contribuind, totodată la formarea unor tineri mai responsabili pentru sănătatea și cariera lor.

Prestatorii de servicii pentru tineri reprezintă, în mod direct, barometrul necesităților tinerilor. Aceasta se datorează faptului că tinerii, atunci când solicită și beneficiază de suport din partea prestatorilor de servicii, nu sunt forțați sau obligați de nimeni să facă acest lucru. Prestatorii de servicii pentru tineri sunt nevoiți să cunoască necesitățile și interesele actuale ale tinerilor și să le ofere servicii care să fie căutate și solicitate direct de ei. Dezvoltarea și consolidarea sectorului serviciilor pentru tineri sunt direct proporționale cu responsabilitatea prin politica națională de tineret.

Un alt rol important în politica de tineret a serviciilor pentru sectorul tineret îl deține suportul pentru tinerii din localitățile dezavantajate economic și tinerii cu oportunități reduse. Prestatorii de servicii pentru tineri sunt în prezent cele mai vizate instrumente ale autorităților publice, prin

intermediul cărora pot fi implementate cu succes politicile de tineret, cuprinzând toate categoriile de tineret. Serviciile *outreach* reprezintă o nouă abordare în activitatea prestatorilor de servicii, care oferă tinerilor suportul necesar în afara instituțiilor. Acest tip de serviciu răspunde noilor provocări și dificultăți ale autorităților de ajută tinerii și poate fi dezvoltat și extins prin intermediul prestatorilor de servicii.

Consolidarea serviciilor pentru tineret accentuează instrumentele de participare și implicare a tinerilor, inclusiv promovarea în rândul tinerilor a activității de voluntariat. Prestatorii de servicii pentru tineri sunt structuri active în aplicarea în practică a conceptului de cetățean activ, tinerii fiind învățați să fie responsabili și să participe în procesele de luarea de decizii.

Prioritatea II - Obiectiv general: Contribuirea la formarea cunoștințelor, abilităților, deprinderilor, atitudinilor și comportamentelor necesare pentru integrarea cât mai reușită a tinerilor în societate, inclusiv a celor din grupul cu oportunități reduse.

Sub-prioritatea 2.1: Prestatorii de servicii prietenoase tinerilor.

Obiectiv specific 2.1: Asigurarea calității și eficienței serviciilor de tineret, oferite de către prestatorii de servicii, astfel încât, până la finele anului 2020, nivelul de corespundere a acestora, conform necesităților și gradului de satisfacție, să fie accesibile pentru cel puțin 90% din numărul de tineri, care au solicitat și au beneficiat de aceste servicii.

Rezultate așteptate:

- 2.1.1.** Până la finele anului 2015, Ministerului Tineretului și Sportului dispune de un mecanism funcțional de asigurare a calității și eficienței serviciilor prestate tinerilor, inclusiv ce ține de cadrul legal.
- 2.1.2.** Până la finele anului 2015, este asigurat mediul legal și metodologic de asigurare a calității serviciilor prestate tinerilor de către prestatorii de servicii.
- 2.1.3.** Începând cu anul 2014, sunt create condiții pentru autodezvoltare a prestatorilor de servicii pentru tineri.
- 2.1.4.** Începând cu anul 2015, sunt consolidate și extinse serviciile prietenoase tinerilor.

Sub-prioritatea 2.2: Servicii prietenoase tinerilor în afara instituțiilor (*outreach*).

Obiectiv specific 2.2: Dezvoltarea serviciilor prietenoase tinerilor în afara instituțiilor, astfel încât, până la finele anului 2020, prestatorii de servicii pentru tineret să ofere aceste servicii în proporție de cel puțin 45% din oferta totală de servicii, care vor cuprinde tinerii din localități dezavantajate economic și tineri cu oportunități reduse.

Rezultate așteptate:

- 2.2.1.** Începând cu anul 2015, sunt create oportunități de inițiere și prestare pentru tineri a serviciilor prietenoase tinerilor în afara instituțiilor (*outreach*).
- 2.2.2.** Până la finele anului 2015, 30% din prestatorii de servicii prestează pentru tineri servicii prietenoase tinerilor în afara instituțiilor (*outreach*) acreditate la standardele minime de calitate.

Sub-prioritatea 2.3: Servicii de promovare a modului de viață sănătos.

Obiectiv specific 2.3: Intensificarea măsurilor de promovare a modului de viață sănătos în rândul tinerilor, astfel încât, spre finele anului 2020, cel puțin 80% din numărul total de tineri să beneficieze de aceste măsuri.

Rezultate așteptate:

- 2.3.1.** Începînd cu anul 2015, sunt intensificate măsurile de promovare a modului de viață sănătos în rândul tinerilor.
- 2.3.2.** Începînd cu anul 2015, sunt create condiții optime pentru organizațiile de tineret în monitorizarea politicilor de sănătate pentru tineri.

PRIORITATEA III - Oportunități economice pentru tineri.

Reducerea vulnerabilității tinerilor pe piața muncii reprezintă un deziderat la nivel mondial. Potrivit Organizației Internaționale a Muncii, rata șomajului în rândul tinerilor la nivel global în 2013 a fost de 13,1%.³⁹ Situația este și mai complicată pentru categoria de tineri sub 25 de ani, în 2013 erau șomeri un sfert din tinerii de această vîrstă din Europa.⁴⁰ Rata șomajului în rândul tinerilor din Republica Moldova a constituit în 2013 - 8,7%, cei mai dezavantajați pe piața muncii fiind, de asemenea, tinerii din categoria de vîrstă 15-24 de ani, rata șomajului în rândul acestora fiind de 12,1%.⁴¹

În Republica Moldova încadrarea tinerilor pe piața muncii este profund marcată de opțiunea emigrării peste hotarele țării (*Tabelul 2*). Patru din zece migranți sunt tineri din categoria de 16-30 de ani, iar intențiile de emigrare în scop de muncă în viitorul apropiat (următoarele 6 luni), le exprimă, de asemenea, într-o pondere mai mare tinerii.

Tabelul 2. Migranți și populația totală (15-64 de ani) pe grupuri de vîrstă

	Migranți actuali	Potențiali migranți	Populația totală
15-24 de ani	19,1%	30,6%	23.0%
25-34 de ani	33,4%	34,7%	23.7%
35-44 de ani	24,4%	18,0%	18.1%
45-54 de ani	18,5%	13,8%	19.7%
55-64 de ani	4,6%	3,0%	15.4%
Vîrsta medie (ani)	35	32	38

Sursa: Biroul Național de Statistică, *Ancheta forței de muncă, anul 2012, tr. IV.*

Migrația în scop de muncă reduce, pe de o parte, presiunea pe piața muncii din Republica Moldova, dar pe termen lung, în special în condițiile unei populații cu tendințe de îmbătrînire, va avea un impact socio-economic negativ. Migrația reprezintă astfel o pierdere importantă de capital uman, dat fiind faptul că marea majoritate a lucrătorilor migranți din Moldova îndeplinesc munci necalificate în țările-gazdă. Deși o bună parte din tineri aleg să plece la muncă peste hotare, rata șomajului în rândul tinerilor continuă să fie una înaltă comparativ cu alte grupuri de vîrstă, fiind cu 3,6 p.p. mai mare față de rata șomajului în populația generală (5,1%).⁴²

Patru din zece șomeri sunt tineri, astfel analiza ponderii tinerilor în rândul tuturor șomerilor confirmă vulnerabilitatea acestora la angajare. Tinerii sunt rezervați privind oportunitățile economice actuale din Republica Moldova. Locurile de muncă existente sunt remunerate modest și neatractive

³⁹ Date prezentate în cadrul Forumul Economic Mondial de la Davos, 2014.

⁴⁰ ILO, 7,5 milioane de tineri cu vîrsta mai mică de 25 de ani care nu sunt încadrați profesional și care nu urmează nici un program educațional sau de formare.

⁴¹ BNS.

⁴² Forța de muncă în Republica Moldova. ocuparea și șomajul, 2013.

pentru tineri. Astfel, o bună parte din tineri intenționează să plece peste hotare la studii și/sau muncă. Tinerii care își doresc să activeze în Moldova se orientează, de obicei, spre centrele raionale sau capitală. În mediul rural populația devine din ce în ce mai îmbătrânită, iar deficitul de forță de muncă este deja resimțit practic în toate domeniile, inclusiv în educație și sănătate. În vederea stimulării angajării tinerilor în mediul rural au fost prevăzute anumite facilități pentru pedagogii, farmaciștii și medicii care se angajează în sate: asigurarea locuinței gratuite, o indemnizație unică în mărime de 30 mii de lei și compensarea lunară a costului energiei electrice, asigurarea gratuită cu carburanți.⁴³ A existat inițiativa materializată prin Hotărâre de Guvern⁴⁴ privind asigurarea tinerilor specialiști, indiferent de domeniul de activitate, cu locuințe, care însă a fost suspendată în lipsa unui mecanism clar de implementare și a dificultăților la nivel de APL în asigurarea acestor prevederi. Pentru a sigura implementarea facilităților oferite tinerilor la angajare, trebuie elaborat sistemul de implementare și identificate resursele necesare.

Tinerii șomeri sunt defavorizați pe piața muncii în comparație cu alte grupe de vîrstă și prin faptul că au o experiență mai redusă de muncă. Tinerii invocă necesitatea experienței de muncă la angajare ca o condiție obligatorie, iar angajatorii tot mai frecvent își manifestă nemulțumirea față de calitatea pregătirii tinerilor specialiști.

Orientarea profesională, instruirea și plasarea în câmpul muncii sunt acțiuni care se realizează prin programele de sprijin pentru tineri, realizate de către donatorii internaționali. Acest tip de intervenție este oferit și de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM) pentru șomerii înregistrați. Accesarea acestor servicii de către tineri este la un nivel redus, fie că tinerii nu sunt informați privind beneficiile pe care ar putea să le ofere, fie că nu au încredere în aceste instituții. Doar unul din zece tineri se adresează la ANOFM pentru suport la angajare, iar o treime din tineri apelează la rude și cunoștințe, aceasta fiind cea mai practică metodă de căutare a unui loc de muncă. În același timp, tinerii consideră nepotismul și cumetrismul ca fiind una din principalele bariere în angajare.⁴⁵

Patru din zece tineri (39,1%) declară că au lucrat în timp ce își făceau studiile. Majoritatea acestora au fost angajați doar în timpul vacanțelor (51,4%), fie în timpul vacanțelor și în timpul anului școlar (46,1%). Cei mai mulți tineri au practicat în alte domenii decît cele în care își fac studiile. Motivele care i-au determinat să se angajeze sunt diferite și sunt cu precădere de ordin financiar: 1 din 4 (23,1%) a lucrat pentru a cîștiga bani proprii, 1 din 5 (18,2%) pentru a ajuta familia și numai 1 din 10 (8,9%) pentru a obține experiență de muncă sau pentru a stabili contacte utile pentru angajare în câmpul muncii pe viitor.⁴⁶ Participarea tinerilor la programe de stagii poate servi ca o bază importantă pentru tinerii care nu au experiență de muncă, punîndu-le în valoare abilitățile și sporind cunoștințele la fel ca un loc de muncă. Un program de training sau *internship* poate oferi șanse de angajare în compania în care se desfășoară practica. Internship-ul contribuie la formarea personală și profesională, modalități prin care tinerii obțin noi abilități și experiențe. Stagiile de practică de lungă durată nu sunt foarte răspîndite în rîndul studenților din Republica Moldova. O dovadă în acest sens este și lipsa datelor statistice privind stagiile realizate de tineri. Au urmat măcar o singură dată stagiatura/practica de producție la un angajator ca parte a procesului de studii 43%⁴⁷ din tineri, iar în cele mai multe cazuri această practică este formală și nu există indicatori clari de monitorizare a calității, eficienței practicii. Iată de ce este necesară promovarea continuă și insistentă a conceptului de stagiu în cadrul instituțiilor

⁴³ Legii învățămîntului, nr. 547-XIII din 21.07.1995 și Legea ocrotirii sănătății, nr. 411-XIII din 21.07.1995.

⁴⁴ Hotărîrea Guvernului nr. 1259 din 12.11.2008.

⁴⁵ Studiul sociologic în cadrul proiectului „Participarea tinerilor în Republica Moldova”, Fundația Est-Europeană, 2001

⁴⁶ Tranziția de la școală la muncă, publicație BNS 2014.

⁴⁷ Tranziția de la școală la muncă, publicație BNS 2014.

de învățămînt, dar și în rîndul angajatorilor, ca pe o oportunitate de a pregăti un bun specialist și respectiv ca o posibilitate de a recruta și păstra un lucrător format și înalt calificat.

În acest sens, sunt necesare activități de informare și sensibilizare privind oportunitățile de stagii, dar și mecanisme clare privind desfășurarea stagiilor de lungă durată. La nivel european sunt depuse eforturi pentru facilitarea angajării tinerilor. În context, instituțiile europene au adoptat conceptul de „Garanție pentru tineret”, iar aceste activități se desfășoară începînd cu ianuarie 2014. Potrivit propunerii Comisiei Europene, „statele-membre ar trebui să se asigure faptul că tinerii beneficiază de o ofertă de muncă de calitate, de un program de formare continuă, de o ofertă de practică sau de un stagiu în termen de patru luni de la ieșirea din sistemul de învățămînt sau de la pierderea locului de muncă”. Republica Moldova ar trebui să se alinieze acestor eforturi de suport pentru încadrarea tinerilor pe piața muncii. Creșterea gradului de angajare și diminuarea șomajului este un proces complex și dinamic, care solicită o cooperare dintre stat și partenerii interni și externi privind intervențiile de stimulare și facilitare a angajării tinerilor în Republica Moldova.

Inițierea și dezvoltarea afacerilor ar putea reprezenta o soluție pentru tinerii cu idei inovative, dar în cele mai multe cazuri aceștia nu au resursele financiare necesare și nici cunoștințe, abilități antreprenoriale. Deși există programe de suport pentru tinerii antreprenori, ponderea acestora este relativ mică - 2,4% cu vîrsta de pînă la 24 ani și 20,3% au vîrsta cuprinsă între 25-34 ani⁴⁸. Programul PNAET oferă suport în acest sens fiind destinat persoanelor tinere, cu vîrsta cuprinsă între 18-30 de ani, care doresc să-și dezvolte abilități antreprenoriale, să lanseze sau să extindă o afacere proprie în zonele rurale în domeniul agriculturii sau producerii, creînd astfel noi locuri de muncă.⁴⁹ În perioada 2008-2013, în cadrul acestui program au beneficiat de instruire în jur de 3 mii de tineri, a fost oferită consultanță pentru aproximativ 11 mii tineri și au fost finanțate 1291 de afaceri.⁵⁰ Există și alte programe de stimulare a antreprenorialului în cadrul proiectelor realizate cu suportul donatorilor internaționali. Cercetările sociologice arată că aceste programe sunt puțin cunoscute de tineri, iar cei care știu despre existența acestora au un nivel redus de încredere în corectitudinea și eficiența acestora.⁵¹

Potrivit Anchetei Forței de Muncă realizată de BNS, în martie 2013, tinerii care căutau un loc de muncă activ și erau disponibili să înceapă să muncească erau cu precădere de gen masculin (68,7%) și aveau reședința în mediul rural (69,8%).⁵²

Cu certitudine, salariile mici reprezintă una dintre principalele bariere la angajarea tinerilor pe piața muncii din Republica Moldova, însă sporirea nivelului de informare, a abilităților și competențelor tinerilor și a experienței profesionale a acestora va contribui la șanse mai mari de încadrare a acestora pe piața muncii în condiții avantajoase. Este nevoie de o direcționare a tinerilor spre valorificarea programelor și politici existente în domeniul antreprenorial și alte oportunități economice astfel ca tinerii, fiind ghidați în funcție de necesități, să-și poată îmbunătăți calitatea vieții prin propriile eforturi.

Necesitatea redresării situației tinerilor pe piața muncii se regăsește și în alte politici publice, cum ar fi Strategia „Moldova 2020”, Strategia „Educația 2020”, Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020 etc., iar prin colaborare intersectorială și parteneriate între guvern, instituțiile de învățămînt, societatea civilă, angajatori și înșiși tinerii potențialul socio-economic al tinerilor poate fi valorificat reciproc avantajos pe piața muncii. Prin prisma

⁴⁸ Condițiile de creare și dezvoltare a întreprinderilor: analiză prin prisma de gen / Elena Aculai; col. red.: Oleg Cara, Nina Cesnocova, Jana Mazur [et al.]. – Ch. : „Nova Imprim” SRL, 2009, BNS

⁴⁹ http://odimm.md/index.php?option=com_content&view=article&id=71&Itemid=200&lang=ro

⁵⁰ <http://date.gov.md/ckan/dataset/4873-rezultatele-implementarii-programului-national-de-abilitare-economica-a-tinerilor>

⁵¹ Opinia tinerilor față de politica de tineret, Studiu sociologic calitativ, Keystone Moldova 2013.

⁵² Tranziția de la școală la muncă, publicație BNS 2014.

acestei abordări prioritatea III a prezentei Strategii își propune să sporească oportunitățile antreprenoriale și de angajare în rândul tinerilor.

Prioritatea III – Obiectiv general: Dezvoltarea oportunităților antreprenoriale și de angajare în rândul tinerilor, în special al celor cu oportunități reduse.

Sub-prioritatea 3.1. Abilitarea economică și antreprenoriatul în rândul tinerilor.

Obiectiv specific 3.1: Sporirea cu cel puțin 30% a tinerilor abilitați economic, în special a celor din mediul rural și din grupurile cu oportunități reduse.

Rezultate așteptate:

3.1.1. Până la finele anului 2017, cadrul legal stimulează antreprenoriatul în rândul tinerilor, inclusiv al celor din mediul rural și din grupurile cu oportunități reduse.

3.1.2. Ponderea tinerilor în rândul antreprenorilor crescută cu 10 p.p. până în 2020.

3.1.3. Cel puțin 300 de afaceri durabile implementate anual prin intermediul programelor de abilitare economică.

Sub-prioritatea 3.2. Oportunități de angajare.

Obiectiv specific 3.2: Creșterea ratei de ocupare pe piața muncii a tinerilor de 15-29 de ani de la 28% în 2013 până la 35% în 2020.

Rezultate așteptate:

3.2.1. Rata șomajului a scăzut de la 12,1% în 2013 până la 8% în 2020 pentru categoria de vîrstă 15-24 de ani și de la 8,7% în 2013 până la 5% în 2020 pentru categoria de vîrstă 15-29 de ani.

3.2.2. Diminuarea ponderii tinerilor (15-29 de ani) care au părăsit locul de muncă de la 25% în 2012 până la 15% în 2020

Sub-prioritatea 3.3. Internship-uri (stagii).

Obiectiv specific 3.3: Creșterea numărului de beneficiari ai programelor de internship de lungă durată din sistemul preuniversitar și universitar, sporind gradul de orientare profesională și dezvoltarea competențelor acestora în raport cu necesitățile pieței muncii.

Rezultate așteptate:

3.3.1. Până la finele anului 2015 există un mecanism calitativ de realizare a internship-urilor de lungă durată (6-9 luni) pentru studenții din sistemul universitar și cel preuniversitar existent.

3.3.2. Numărul ridicat al tinerilor din sistemul preuniversitar și universitar cu cel puțin 50% care au realizat internship național sau internațional până la finele anului 2020, în baza cooperării dintre sistemul educațional, organizațiile de tineret și companii.

3.3.3. Numărul ridicat, cu cel puțin 50%, de beneficiari ai programelor de internship angajați în câmpul muncii.

PRIORITATEA IV – Consolidarea sectorului de tineret.

Este dificilă realizarea unei tipologii stricte a domeniilor de activitate a organizațiilor neguvernamentale din considerentul că, în contextul competitivității, majoritatea organizațiilor tind să se concentreze pe acțiuni complementare. Conform ultimelor studii, organizațiile neguvernamentale preocupate de sectorul de tineret constituie 7,4%.⁵³ Totodată, organizațiile neguvernamentale desfășoară 60% dintre activitățile care au beneficiari direcți tineri sau copii.⁵⁴

Consolidarea sectorului de tineret este un imperativ care trebuie să implice cooperarea între organizațiile neguvernamentale de tineret cu ministerele de resort și instituțiile subordonate acestora, iar acest fapt este definitoriu pentru dezvoltarea și punerea în aplicare a politicilor în domeniul tineretului. Aceasta prevede punerea în aplicare a recomandărilor experților referitor la creșterea cooperării și schimbului între sectorul public și actorii sectorului asociativ de tineret, crearea unei rețele de colaborare între actorii-cheie ai politicii de tineret, necesitatea creșterii numărului de specialiști calificați în domeniul de tineret, extinderea cooperării cu instituțiile de cercetare, mediul academic și analiză a domeniului de tineret. Lipsa studiilor comprehensive pe sectorul de tineret relevă incertitudinea focusării pe măsuri concrete de soluționare a problemelor și necesităților cu care se confruntă sectorul asociativ de tineret. Totodată, este strict necesară instituirea unui mecanism național de colectare a datelor dezagregate pe sectorul de tineret, acesta urmînd să servească drept bază valoroasă în procesul de elaborare și analiză a politicilor din domeniu și politicilor intersectoriale.

Cu referință la nivelul încrederii în instituții a tinerilor cu vîrstă cuprinsă între 18-29 ani se constată faptul că, dacă în anul 2010 procentul tinerilor din această categorie de vîrstă care aveau încredere în organizațiile neguvernamentale era de 35,4%, în anul 2011 procentul acestora scade pînă la 33,3%, iar în 2012 acesta constituie doar 27,1%.⁵⁵ Anul 2013 atestă o sporire a nivelului de încredere, constituind 39,4%. Este de remarcat faptul că anume pe această categorie de vîrstă se sprijină încrederea societății civile, deoarece celelalte segmente de populație sunt mai reticente în raport cu activitatea asociațiilor obștești.⁵⁶ În rezultat, se poate constata că organizațiile neguvernamentale se bucură de o relativă încredere la nivelul altor instituții: doar 1,4% din populația țării are încredere în mare măsură în organizațiile neguvernamentale.⁵⁷ Acest fapt denotă necesitatea consolidării organizațiilor neguvernamentale, în special a celor preocupate de sectorul de tineret. Astfel ar fi stimulat nivelul de participare al tinerilor, activismul civic și responsabilizarea lor.

O altă soluție poate fi informarea adecvată a populației în general și a tinerilor în special cu privire la activitățile ONG-urilor, prin dezvoltarea unui dialog axat pe formarea unor comportamente și competențe pozitive ale tinerilor, astfel crescînd nivelul de conștientizare a necesității educației non-formale, precum și accesul la educație non-formală de calitate.

Educația non-formală în Republica Moldova continuă să fie un proces mai mult spontan, sporadic, neorganizat și nu este adaptată completamente la necesitățile și interesele tinerilor. În același timp, educația non-formală constituie o dimensiune fundamentală a procesului de instruire continuă (de-a lungul vieții), joacă un rol extrem de important în reducerea inegalităților și excluderii sociale, în promovarea unei participări active la viața democratică.

Printre problemele cu care se confruntă tinerii în raport cu sistemul de învățare continuă se numără:

- Reticența factorilor de decizie, neîncrederea în potențialul tinerilor de a se implica în dezvoltarea personală și socială

⁵³ Studiul sociologic „Dezvoltarea sectorului neguvernamental din Republica Moldova”, Centrul de Investigații Sociologice și Marketing CBS AXA, Chișinău, 2006.

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ BOP, noiembrie 2013.

⁵⁶ BOP noiembrie 2012, noiembrie 2011, noiembrie 2010.

⁵⁷ BOP, noiembrie 2013.

- Insuficiența spațiilor prietenoase tinerilor și, respectiv, accesul limitat al celor cu oportunități reduse la educație non-formală de calitate
- Dezvoltarea insuficientă a unor servicii, care ar corespunde necesităților actuale ale copiilor și tinerilor (de informare, consiliere, instruire în probleme de dezvoltare, sănătate, protecție și participare), inclusiv adolescenților supuși unor riscuri majore și celor deosebit de vulnerabili
- Insuficiența specialiștilor pregătiți pentru lucrul cu tinerii, precum și motivarea acestora, nivelul neadecvat de salarizare
- Lipsa unui sistem unic de coordonare a activității instituțiilor, organizațiilor și centrelor ce practică educația non-formală, precum și lipsa unui sistem unic de evaluare și monitorizare a activității acestor instituții.

Astfel se conturează necesitatea creării mecanismelor de parteneriat cu societatea civilă pentru îmbunătățirea bazei tehnico-materiale și didactice și diversificarea, majorarea surselor de finanțare.

În cadrul priorității vizînd consolidarea sectorului de tineret au fost identificate patru sub-priorități care se referă la: sectorul asociativ de tineret, lucrul de tineret, cadrul legislativ în domeniul tineret și educația non-formală.

Prioritatea IV – Obiectiv general: Dezvoltarea infrastructurii sectorului de tineret și a mecanismelor de suport în asigurarea calității lucrului de tineret.

Sub-prioritatea 4.1: Sectorul asociativ de tineret.

Obiectiv specific 4.1.: Fortificarea capacităților, rolului și percepției publice a sectorului asociativ de tineret care să răspundă eficient necesităților tinerilor.

Rezultate așteptate:

- 4.1.1. Pînă la finele anului 2020, cel puțin 50% de organizații de tineret au asigurată viabilitatea financiară și durabilitatea activităților de tineret.
- 4.1.2. Sporirea, cu cel puțin 15% pînă în 2020, a încrederii tinerilor în sectorul asociativ de tineret.
- 4.1.3. Pînă la finele anului 2020, cel puțin 50% din numărul organizațiilor de tineret au beneficiat de programe de dezvoltare instituțională și răspund calitativ la necesitățile tinerilor.

Sub-prioritatea 4.2: Lucrătorul de tineret.

Obiectiv specific 4.2: Crearea pînă la sfîrșitul anului 2016 și dezvoltarea pînă la finele anului 2020 a mecanismului instituțional pentru asigurarea calității și eficienței activității lucrătorului de tineret.

Rezultate așteptate:

- 4.2.1. Mecanism și structură de certificare a lucrătorului de tineret elaborate și funcționale începînd cu anul 2016.
- 4.2.2. Cel puțin 80% din lucrătorii de tineret formați profesional anual, care dispun de competențe în implementarea politicilor de tineret.

Sub-prioritatea 4.3. Cadrul legislativ inter-sectorial în domeniul de tineret.

Obiectiv specific 4.3: Fortificarea continuă a cadrului național de politici publice, astfel încît acestea să răspundă transversal nevoilor tinerilor.

Rezultate așteptate:

- 4.3.1.** Până la finele anului 2020, 80% din politicile publice sectoriale reflectă necesitățile tinerilor.
- 4.3.2.** Până la finele anului 2020 există un mecanism de monitorizare viabil ce vizează nivelul de implementare a activităților pentru tinerii prin intermediul politicilor publice sectoriale.
- 4.3.3.** Cooperare inter-instituțională eficientă și continuă în domeniul de tineret.
- 4.3.4.** Până la finele anului 2015, instituirea unui mecanism practic de colectare a datelor statistice dezagregate privind sectorul de tineret.

Sub-prioritatea 4.4: Educația non-formală.

Obiectiv specific 4.4: Extinderea până în 2020 a serviciilor de educație non-formală, astfel încât cel puțin 80% din tineri, inclusiv cu oportunități reduse, să poată participa la acestea.

Rezultate așteptate:

- 4.4.1.** Sistem solid de recunoaștere a competențelor obținute în procesul educației non-formale, aprobat și aplicat până la finele anului 2016.
- 4.4.2.** Cel puțin 50% de tineri beneficiari ai serviciilor de educație non-formală integrați pe piața muncii anual.

VI. IMPLEMENTAREA, MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA STRATEGIEI

Implementarea Strategiei este asigurată de către Guvern prin intermediul autorității publice centrale de resort. Totodată, în procesul de implementare sunt implicate atît instituțiile publice centrale precum Ministerul Educației, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Sănătății, Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, cît și organizații ale societății civile.

În prima lună de implementare a Strategiei, la inițiativa MTS va fi creat un Grup de referință (GR) cu rol de monitorizare a procesului de implementare a Strategiei și a Anexelor aferente, evaluarea periodică a implementării, realizarea activității de advocacy și dialog cu partenerii responsabili de implementarea celor patru priorități și impulsionearea procesului de implementare și obținere a rezultatelor așteptate. GR este constituit din reprezentanți ai instituțiilor publice centrale și societății civile care au tangență cu cel puțin una din prioritățile strategice, și cu sectorul de tineret în general. GR se întrunește pentru coordonare nu mai rar de o dată la 3 luni, cu prezentarea progresului înregistrat, planificarea ulterioară și actualizarea Planului de Acțiuni. Activitatea GR este coordonată de către MTS printr-o structură special desemnată pentru implementarea Strategiei. Toate cheltuielile ce țin de activitatea GR vor fi acoperite de MTS.

Strategia este un document sectorial al Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2020”, avînd astfel acțiuni coordonate de atingere a obiectivelor stabilite în aceste documente strategice. La actualizarea Planului de Acțiuni se va ține cont de sincronizarea Strategiei sectoriale cu „Moldova 2020”, precum și cu alte documente strategice relevante sectorului de tineret.

Monitorizarea și evaluarea performanței de implementare a Strategiei este realizată printr-un Plan de monitorizare și evaluare (*Anexa 2*). Acesta este principalul instrument de analiză a progreselor înregistrate în baza Planului de Acțiuni al Strategiei, care măsoară impactul acțiunilor specifice asupra realizării obiectivelor și direcțiilor strategice și cum acesta conduce spre obținerea rezultatelor așteptate. MTS este principalul responsabil pentru asigurarea eficienței mecanismului de monitorizare și evaluare a implementării Strategiei. Monitorizarea implementării va fi una continuă, în procesul căreia se va ține cont de indicatorii de realizare, stabiliți în Planul de Acțiuni al Strategiei. În evaluarea progresului de implementare al Strategiei, vor fi realizate două evaluări intermediare independente pentru țintele stabilite în 2016 și 2018, în scopul ajustării planurilor la necesitățile tinerilor și a tendințelor raportate la moment. Evaluarea intermediară se va axa pe măsurarea rezultatelor și obiectivelor stabilite, prin prisma Cadrului de Monitorizare și Evaluare. În baza acestor evaluări intermediare, urmează a fi ajustate rezultatele așteptate și obiectivele specifice. Mai mult ca atît, aceste evaluări vor oferi suport în stabilirea acțiunilor necesare pentru următorii ani.

La finalul implementării Strategiei va fi realizată o evaluare independentă finală, care va măsura impactul asupra sectorului de tineret a rezultatelor atinse în cadrul fiecărei priorități strategice și a Strategiei în general. Evaluarea finală va fi realizată prin prisma relevanței, eficienței, eficacității, durabilității, impactului și a abordării bazate pe drepturile omului. În procesul de monitorizare și evaluare societatea civilă este invitată să dețină un rol activ, astfel oferind valoare adăugată prin expertiza și experiența sa vastă în domeniu.

Prioritățile și sub-prioritățile stabilite în Strategie vor servi drept suport în elaborarea Cadrului Bugetar pe Termen Mediu, ceea ce va asigura atît finanțarea eficientă a procesului de implementare a acestei Strategii, cît și atingerea rezultatelor așteptate. Donatorii sunt încurajați să contribuie financiar, tehnic și material la implementarea Planului de Acțiuni al Strategiei.

VII. ESTIMAREA IMPACTULUI

Strategia va avea un impact global și de lungă durată asupra împuternicirii tinerilor ca cetățeni activi, cu drepturi și obligațiuni depline, apti de a decide și dirija propria viață în condițiile Republicii Moldova.

Impactul social și asupra sărăciei se manifestă prin îmbunătățirea condițiilor de viață ale tinerilor, inclusiv celor din grupurile cu oportunități reduse, prin crearea condițiilor de participare și dezvoltare a aptitudinilor de lideri, abilitarea economică și oferirea de oportunități variate în procesul de educație formală și non-formală. Tuturor categoriilor de tineri din grupurile dezavantajate le sunt oferite șanse egale la implicarea în procesele decizionale, la oferirea de servicii și bunuri, asistență socială și economică, educație și instruire, angajare în câmpul muncii. La rândul lor, tinerii împuterniciți vor contribui la dezvoltarea unei societăți tolerante și incluzive, activ implicată în soluționarea problemelor ce vizează și abilitată economic.

Impactul economic vizează dezvoltarea economiei țării prin implicarea tinerilor abilitați economic, tinerilor antreprenori și familiile acestora. Ca urmare a implementării programelor de abilitare economică, tinerii devin mai independenți financiar și apti de a gestiona afaceri proprii de diverse dimensiuni. Abilitarea economică are loc în egală măsură pentru toți tinerii, inclusiv a celor din grupurile cu oportunități reduse.

Impactul administrativ se manifestă prin consolidarea capacităților MTS și altor ministere relevante în coordonarea și monitorizarea implementării Planului de Acțiuni. Astfel, APC și APL își dezvoltă și consolidează structuri specifice pentru sectorul de tineret și de colaborare intersectorială pe domeniul tineret.

Impactul fiscal se manifestă prin totalitatea cheltuielilor necesare implementării Strategiei și durabilitatea acestor investiții. Investiția în sectorul de tineret din partea statului este o investiție într-o generație sănătoasă și forță aptă de muncă. O parte din cheltuielile pe sectorul de tineret se regăsesc în Cadrul Bugetar pe Termen Mediu 2012-2014 (CBTM), alte sume însă urmează să fie alocate din bugetul public și/sau identificate din alte surse interne și externe, inclusiv comunitatea de donatori.

VIII. RISCURI ÎN PROCESUL DE IMPLEMENTARE AL STRATEGIEI

Implementarea eficientă a celor 4 priorități strategice și atingerea rezultatelor așteptate depind în mare măsură de capacitățile MTS și ale tuturor instituțiilor care își asumă responsabilitatea pentru realizarea Planului de Acțiuni al Strategiei. În contextul actual al Republicii Moldova, implementarea Strategiei este expusă unor riscuri ce necesită o abordare complexă și identificate măsuri constructive de contracarare ale acestora:

Risc major 1. Sectorul de tineret este insuficient apreciat și înțeles de către grupurile vizate de Strategie. În acest sens, MTS va desfășura o campanie națională de comunicare și informare în rândul factorilor de decizie, APC, APL și public pentru a obține un angajament cât mai larg al societății și al forțelor politice pe Strategie în vederea asigurării durabilității implementării acesteia.

Risc major 2. Capacități reduse în procesul de coordonare și monitorizare a implementării Planului de Acțiuni al Strategiei. MTS de comun acord cu alte APL direct implicate va mobiliza resursele umane și tehnice necesare în scopul unei coordonări prompte și monitorizări efective a implementării Planului de Acțiuni.

Risc major 3. Capacități slabe de implementare la nivel de autorități publice centrale și locale. MTS va investi în dezvoltarea și consolidarea capacităților tuturor instituțiilor implicate în implementarea Strategiei.

Risc major 4. Insuficiența resurselor financiare pentru acoperirea cheltuielilor necesare implementării Planului de Acțiuni al Strategiei. Acest risc va fi abordat prin o bună planificare a resurselor financiare în Cadrul Bugetar pe Termen Mediu, implementarea măsurilor de îmbunătățire a eficienței cheltuielilor publice în sectorul de tineret, atragerea surselor suplimentare interne și externe.

Alături de aceste riscuri majore, există posibilitatea apariției altor provocări ce pot submina buna implementare a Strategiei. Contracararea acestor posibile riscuri ține de buna cooperare dintre MTS și ministerele de resort implicate în implementare, dintre acestea și APL, societatea civilă și comunitatea donatorilor. La rândul său, MTS va dezvolta propriul program de consolidare a capacităților sale și a instituțiilor subordonate, astfel fiind apt de a elimina alte posibile riscuri și devenind totodată forța motrice în procesul de implementare a Strategiei.

IX. ANEXE

Anexa 1. Planul de Acțiuni

Anexa 2. Planul de monitorizare și evaluare